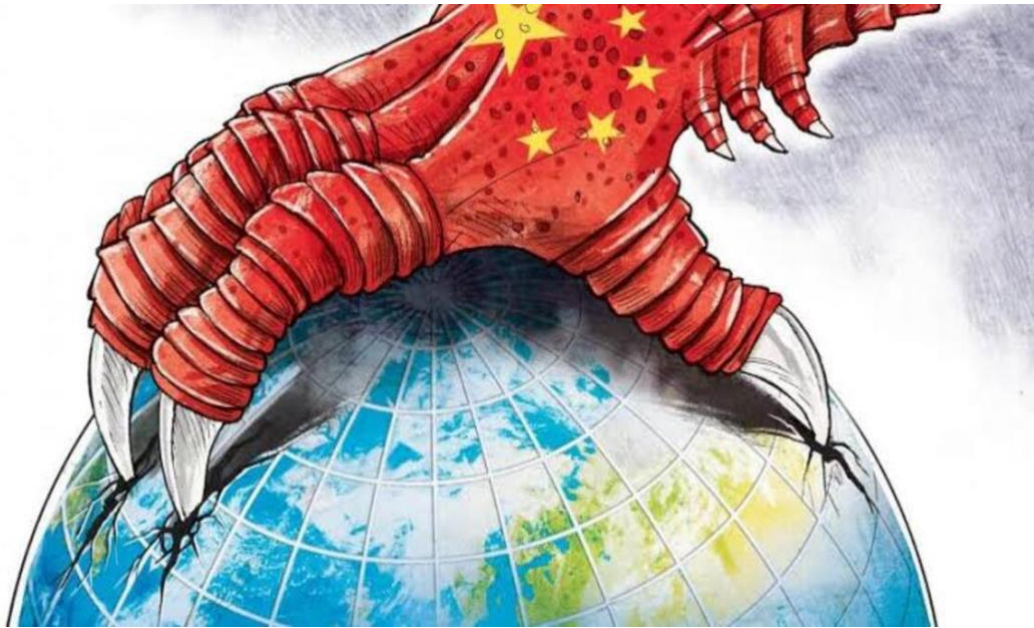

ВІКНО В АЗІЮ
Спеціальний випуск.
Частина II

Китай: поступ хижака.
Сіноколоніалізм-XXI

Китаєзнавча група
Центру «Стратегія XXI»

КИЇВ 2024

ЗМІСТ:

1. Механізми глобальної експансії КНР

2. Китайські ініціативи: комплексний підхід

3. Євразійські впливи Китаю

- 3.1. Пакистан – нова ера впливу Китаю
- 3.2. Малайзія: зона особливої уваги
- 3.3. Грузія: Серединний коридор ОПОШ з виходом до Чорного моря
- 3.4. Чорногорія – гіркий досвід китайських інвестицій

4. Хто володіє Африкою – той володіє світом

5. Китай в Індо-Тихоокеанському регіоні

- 5.1. Мальдівські острови – зона геостратегічного значення
- 5.2. Шрі-Ланка – від демократії до диктатури
- 5.3. Філіппіни: «гарні умови» з високою ціною
- 5.4. Соломонові острови
- 5.5. Кірібаті
- 5.6. Науру

6. Флот подвійного призначення на службі НВАК

7. Висновки

Аналітичний огляд підготовлений переважно на основі матеріалів з відкритих джерел, опублікованих в українських та зарубіжних ЗМІ.

1. Механізми глобальної експансії КНР

Президент України В. Зеленський 2 червня 2023 року під час безпекового форуму Шангри-Ла (Shangri-La) в Сінгапурі звинуватив Китай у чиненні тиску на інші країни, щоб вони не брали участі у Саміті миру в Швейцарії. За його словами, КНР у такий спосіб допомагала РФ зірвати цей захід. В. Зеленський додав, що Китай став інструментом в руках Путіна. Свою позицію китайська сторона попередньо висловила через заяву Міністерства закордонних справ КНР: *«Глобальний самміт миру у Швейцарії не відповідає всім критеріям, які для подібних майданчиків висуває Пекін».*

КНР підтримує тісні зв'язки з РФ, утримується від критики її за вторгнення в Україну, а також просуває свою формулу врегулювання «української кризи», в якій Росія не повинна втратити обличчя і бути як рівноцінний партнер у мирних переговорах, а не агресор. Також всіма можливими способами Пекін підтримує економіку і ВПК Росії.

Китай чітко визначився зі своєю позицією і стоїть виключно на боці Росії, здійснюючи певні маневрування (запрошення відвідати КНР і переговори з міністром закордонних справ України), але не більше того. Китайські медіа виправдовувалися щодо відмови участі у швейцарському саміті у досить агресивній формі: *«Позиція Пекіна щодо кризи в Україні однозначна, не терпить маніпуляцій».* Пекін і далі продовжує називати російську агресію «українською кризою» і звинувачувати в усьому Захід: *«На відміну від деяких країн-учасниць, які не прагнуть по-справжньому покласти край конфлікту, Китай не розпалює вогонь і не отримує від нього прибутку. На відміну від країн НАТО, Китай не постачає зброю воюючим сторонам, а його торгівля з Росією прозора».* Китай продовжує захищати агресора усіма способами: *«У мирній конференції з врегулювання конфлікту повинні брати участь протиборчі сторони, але Росію на самміт не запросили, що викликає сумніви в ефективності дискусій».*

Попри візит міністра Д. Кулеби до КНР та переговори з китайським візаві Ван І, офіційна риторика Пекіна не зазнала змін.

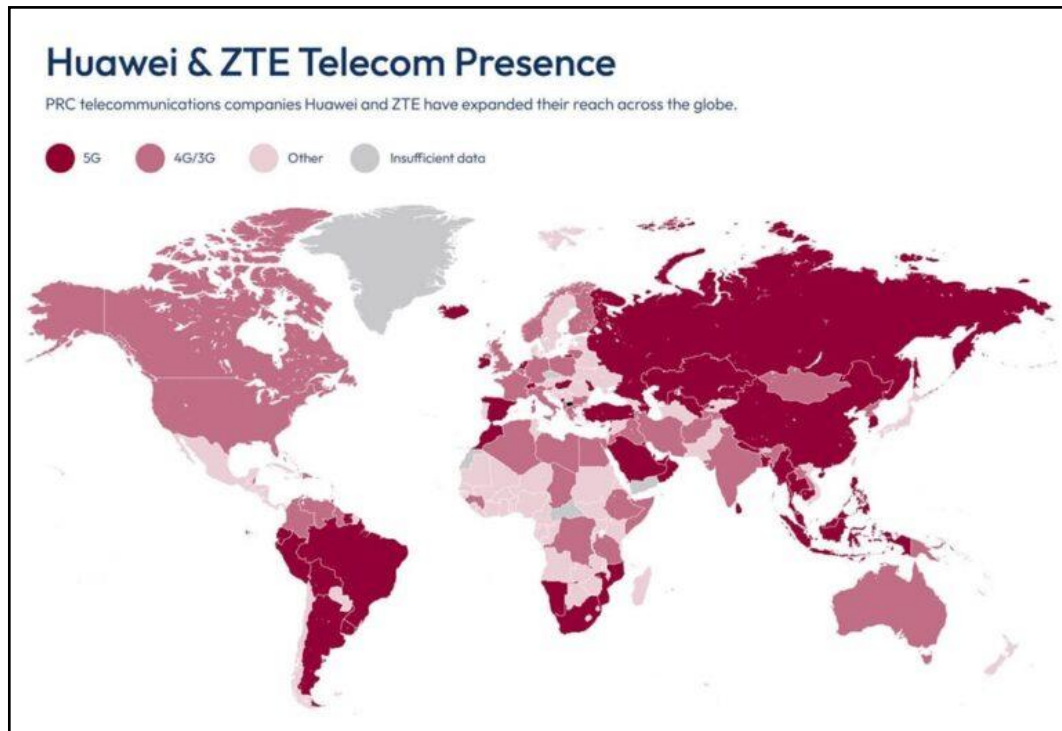
Сьогодні Китай прагне реалізувати свої глобальні амбіції значно агресивніше, ніж він це робив раніше. Очільник КНР Сі Дзіньпін під час своєї промови з нагоди 100-річчя заснування Комуністичної партії КНР сказав, що **«кожен, хто спробує стати на шляху Китаю – розіб'є голову об велику сталеву стіну, виковану понад 1,4 мільярдами китайців».** Свої цілі КНР на чолі з Комуністичною партією Китаю досягає за допомогою різних механізмів та методів впливу, ініціюючи ті чи інші глобальні проекти. Магістральну роль при цьому відіграє ініціатива «Один пояс, один шлях» (ОПОШ).

У своїй книзі «Поля битв. Боротьба за захист вільного світу» американський генерал Герберт Макмастер проаналізував експансію КНР, Ірану, Сирії, Північної Кореї, Ісламської держави, Талібану і Росії. На його думку, Китай створює «сучасну версію системи залежностей, яку імператори використовували для встановлення влади над васальними державами». Тобто сформувати такий геополітичний порядок, при якому сусідні з КНР країни і регіони гармонійно торгують і живуть з Китаєм в обмін на покірність. Якщо Компартия Китаю

досягне цієї цілі, то в світі стане менше свободи, менше безпеки і погіршиться добробут людей».

Ініціатива ОПОШ є привабливою і вигідною для політиків, корупціонерів і бюрократів, які завдяки поліпшенню інфраструктури, створенню робочих місць можуть якомога довше лишитися при владі. Плата за це доволі велика, але здебільшого – для місцевих громадян, аніж для лідерів.

Попит на розбудову телекомунікаційної інфраструктури на Близькому Сході і в країнах Північної Африки дав можливість китайським компаніям запропонувати дешеві (на перший погляд) кредити, досвід і своїх дилерів, зокрема, умовно приватну Huawei та державну ZTE.

Інвестування в інфраструктурні проекти для Китаю є потужною стратегією поширення свого впливу. Завдяки цьому КНР налагодила співпрацю з 140 країнами, в яких будує порти, автомагістралі, електростанції, аеропорти, вдосконалює залізничне сполучення, і створює телекомунікаційну інфраструктуру. Китайську систему кредитування масштабних проектів в світі уже назвали грабіжницькою, оскільки часто погашення боргів призводять до банкрутства тих, хто взяв ці кредити.

Експерти в різних країнах світу часто виявляють китайські організації, які займаються кібератаками, шпигунством. Особливо поширене це явище в країнах, які беруть участь в ініціативі ОПОШ, але також і за їх межами. Як правило, для зловмисної кібер-активності використовують програми-вимагачі типу Bronze Starlight, спеціальне програмне забезпечення (завантажувач, бекдор) типу TA428, Aogin Dragon (бекдор, АРТ) та атаки ботів типу Flubot.

Китай є власником головних підводних волоконно-оптичних ліній зв'язку (ВОЛЗ), які сполучають Близький Схід з іншими регіонами світу. Саме через ці ВОЛЗ йде весь інтернет-трафік і завдяки цій схемі Китай збирає дані про «країни-

партнери». КНР має 70% інтернет-інфраструктури 4G в країнах Близького Сходу. Пекін створює хаби з прослуховування і перехоплення даних, ведення розвідки за країнами, яким вони допомагають.

Ініціатива ОПОШ для країн, які розвиваються, є невідною і небезпечною, адже вони потрапляють у пастку інтернет-залежності від КНР. Аналогічну стратегію Китай впроваджує не тільки в регіоні Близького Сходу та Північної Африки, але й у цілому на африканському континенті.

Задля цього Китай реалізовує окрім ОПОШ ще дві ініціативи: «Зроблено в Китаї – 2025» та «Військово-цивільна інтеграція».

2. Китайські ініціативи: комплексний підхід

В рамках ініціативи ОПОШ планується зробити низку інвестицій у понад трильйон доларів в інфраструктурні проекти в Індостихоокеанському і Євразійському регіонах. З допомогою ОПОШ, за словами Герберта Макмастера, КНР планує «колонізувати» понад 60 країн. **Уже в 2018 році багато учасників цієї ініціативи зрозуміли, що китайські інвестиції – це пастки.** Насамперед, мова йде про неприйнятний рівень боргів і розповсюдження корупції. Всі проекти ініціативи ОПОШ покликані отримати цільовий вплив на уряди і збудувати там «Серединне царство» в центрі усіх маршрутів і мереж сполучення. Нові чи розширені сухопутні та судноплавні коридори полегшать надходження енергоносіїв і сировини до КНР, а китайської продукції на ринки інших країн. **Для отримання контролю КПК використовує інвестиції і заборгованість, як стимул (пряник) і примус (батіг) до служіння Серединному царству.**

КПК фактично колонізує країни, які беруть у китайських банках кредити під високі відсотки. Як тільки вони стають боржниками, Китай змушує лідерів цих країн діяти, говорити так, як вимагає КПК і зовнішня політика Китаю, витісняючи впливи США, Японії, Австралії, Індії, ЄС.

Вигоди КНР від таких угод:

- компанії в інших країнах спрямовують кошти в китайську економіку
- китайські банки багатіють від виплат під високі відсотки
- китайський уряд отримує потужний вплив на економіку і дипломатію держави-реципієнта, яка фактично стає жертвою.

Якщо країна не може вплачувати кредити, то КНР обмінює борг на активи, передусім, інфраструктурні, тобто на порти, аеропорти, греблі, електростанції, мережі зв'язку, критично важливі підприємства.

Якщо уважно глянути на список країн-жертв, то стає зрозумілою стратегія КНР полягає в отриманні контролю над важливими судноплавними шляхами. У 2020 році в зоні ризику боргової кризи опинилися 33 країни, які входили в ініціативу ОПОШ, зокрема Пакистан, Джибуті, Мальдіви, Лаос, Монголія, Чорногорія, Таджикистан і Киргизстан. Всі вони мають дуже великі борги.

Китай формує стратегію і тактику індивідуально під кожну країну. Все залежить наскільки сильними є політичні лідери держави. Країни зі слабкими політичними інституціями в разі отримання великих інвестиційних проектів впадають у корупцію. Це призводить до узалежнення від КНР. **Китай розглядає корупцію як одну з ефективних форм колоніального контролю.**

Китай не підписував міжнародну заяву країн «Про дії щодо хабарництва і експортних кредитів». Китайські інвестори не мають офіційної політики щодо корупції під час розпорядження запозиченими коштами, і часто опиняються у епіцентрі скандалів.

За оцінками міжнародної антикорупційної організації Transparency International, у 2020 році Китай отримав 42 бали зі 100 можливих, посівши 78 місце зі 180 країн світу за Індексом сприйняття корупції. Це одна з причин, чому Велика сімка планує створити фонд підтримки проектів для країн, що розвиваються, на протипагу китайській ініціативі ОПОШ.

Наприклад, КНР інвестувала кошти в греблю біля підніжжя вулкана в Еквадорі. Вартість угоди становила 19 млрд. дол. США, але її результатом стало те, що Китай отримував 80% експорту еквадорської нафти за зниженою ціною, і в той же самий час перепродавав цю нафту з націнкою. Через два роки від початку роботи ГЕС, в греблі з'явилися тріщини, водосховище замулилося. Перше ввімкнення турбін дало такий стрибок напруги, що закоротило всю електричну мережу Еквадору.

Авторитарний лідер Венесуели Ніколас Мадуро дав можливість отримувати КНР великі прибутки. У 2018 році Китай підтримав режим Мадуро кредитом в 5 млрд. дол. США в обмін на нафту з великою знижкою і послідуєчим перепродажем її з націнкою. Як наслідок – зубожіння населення Венесуели із-за зниження доходів від експорту нафти.

«Зроблено в Китаї – 2025» - це програма розвитку Китаю у галузі наукових і технічних інновацій, щоб отримати незалежність від Заходу. Проте насправді КПК формує високотехнологічні монополії, примушує передати або краде в іноземних компаній інтелектуальну власність. Закордонні компанії, які з'являються на китайському ринку, спершу отримують великі прибутки. Як тільки вони передають свої інновації і технології, їхня частка на китайському ринку різко зменшується, адже китайські виробники завдяки державній підтримці і дешевій робочій силі випускають свої товари з низькою ціною. Вони спеціально демпінгують ціни на глобальному ринку. Таким чином іноземні компанії втрачають інтелектуальну власність і свої прибутки, а часто припиняють свою діяльність.

«Військово-цивільна інтеграція» – це жорсткий тоталітарний напрямок в китайській політиці. Він яскраво демонструє, як Сі Дзіньпін запровадив диктатуру, а саме примусив державні підприємства і приватні компанії робити і діяти так, як наказує КПК. У 2015 та 2017 роках, згідно зі статтею 7 Закону «Про національну розвідку Китаю», **китайським підприємствам було директивно наказано тісно співпрацювати з розвідувальними службами КНР для збору інформації. У цей процес включені всі, починаючи зі студентів і закінчуючи китайськими науковцями американських, європейських та інших іноземних університетів, дослідницьких лабораторій.** Після їх повернення на материковий Китай в одному зі 150 «Новаторських парків для китайських учених

за кордоном» у них випитують всю потрібну інформацію. Свою ефективність у такій роботі довели нібито неурядові наукові організації і адвокатські групи.

У цій системі найважливішими є приватні компанії з телекомунікацій. У 2018 році члени Африканського союзу висунули звинувачення КНР щодо шпигунства упродовж п'яти років за їхньою штаб-квартирою в Аддис-Абебі. Потрібно зазначити, що саме китайська державна компанія спорудила цю будівлю як подарунок Африканському союзу. Такий собі «троянський кінь» по-китайськи.

Крадіжки інтелектуальної власності і технологій дають можливість Китаю модернізувати свою армію. Це стосується і надзвукових ракет, протисупутникового озброєння, лазерної зброї, сучасних кораблів, винищувачів-невидимок, електромагнітних гармат і БПЛА.

Передавання технологій від американських компаній дали можливість Китаю розвинути своє виробництво і витіснити США з міжнародного ринку завдяки власним недорогим аналогам. Таким прикладом є китайська компанія DJI, що спеціалізується на виготовленні БПЛА і під контролем якої у 2018 році перебувало понад 70% світового ринку. БПЛА цього виробника користувалися популярністю порівняно зі всіма комерційними аналогами в армії США. Потім їх заборонили з міркувань безпеки.

28 вересня 2023 року Глобальний центр взаємодії при Державному департаменті США оприлюднив звіт, в якому відобразив, яким чином китайський уряд застосовує різні тактики для поширення свого впливу у світі. КНР будує власну інформаційну екосистему з пропагандою і дезінформацією від китайського уряду. За допомогою цього Китай формує пул прихильників у різних країнах. У звіті Державного департаменту мова йде про експансію китайських державних ЗМІ, використання стеження, фінансового і політичного тиску.

Корпорація Meta (Facebook і Instagram) в серпні 2023 року оприлюднила інформацію про ліквідацію такого явища як «спамуфляж» (spamouflage). Воно являло собою масштабну кросплатформну операцію для здійснення прихованого китайського впливу в світі, використовуючи велику кількість облікових записів і платформ.

Компанія Microsoft у своєму звіті також вказала, що Китай для **дезінформації** успішно використовував штучний інтелект (ШІ) з метою створення привабливого контенту. За допомогою високоякісного візуального наповнення китайцям вдалося залучити автентичних користувачів в соціальних мережах високих рівнів.

Державний департамент США опублікував звіт про те, як Китай інвестує мільярди доларів у побудову глобальної інформаційної екосистеми для **поширення пропаганди і дезінформації, цензурування.**

Згідно з цим звітом, маніпулювання інформацією з боку КНР містять п'ять ключових елементів:

- використання пропаганди та цензури
- просування цифрового авторитаризму
- використання міжнародних організацій і двосторонніх партнерств

- поєднання кооптації та тиску
- здійснення контролю над китайськомовними ЗМІ.

Центральне телебачення Китаю надає відеоматеріали безкоштовно 1700 іноземним новинним організаціям і медіагрупам. Інформаційний матеріал часто переробляється китайськими ЗМІ під місцеві медіа без маркування. **Таким чином відеоматеріали виглядають як такі, що створені місцевим або іноземним (некитайським) медіа.** З метою обходу тайських законів Китай створив місцеву дочірню компанію з власниками з громадян Таїланду і від її імені придбав найпопулярніший новинний сайт Таїланду з 30 мільйонами активних користувачів щомісяця. Завдяки StarTimes КНР стала провідним постачальником послуг цифрового телебачення в Африці. Це дає змогу контролювати постачальників послуг кабельного телебачення і визначати, до яких каналів глядачі мають доступ.

Китай бореться з тим, щоб поширювали правду про нього. Наприклад, понад 1000 прокитайських акаунтів робили все можливе, щоб не дати оприлюднити звіт іспанської НУО Safeguard Defenders, де описано діяльність сотні «закордонних поліцейських відділків» у 53 країнах, пов'язаних з органами Міністерства громадської безпеки КНР у різних юрисдикціях.

В 2021 року Національний центр кібербезпеки Литви заявив, що телефони виробництва Хіаомі за замовчуванням мають можливість цензурувати список з щонайменше 449 фраз!

3. Китайські впливи в Євразії

Характер і наслідки китайських впливів варто розглянути детальніше на прикладах країн, де він найбільше проявився. Пума Шен, голова Doublethink Lab, яка виконала дослідження по китайських впливах в різних країнах, звертає на нього увагу для того, щоб побачити, як насправді Китай ставиться до кожної країни. Це може сприяти розвитку стратегії протистояння операціям китайського впливу.

Десятка країн, які перебувають у сфері стратегічних інтересів КНР і під найбільшим впливом Пекіну, виглядає наступним чином:

Rank	Country	Original Score	Most influenced Domains
1	Pakistan	242 /380	Technology Foreign Policy Military
2	Cambodia	233 /376	Law Enforcement Military Foreign Policy
3	Singapore	228 /384	Technology Academia Economy
4	Thailand	226 /384	Military Law Enforcement Technology
5	Peru	219 /396	Society Media Military
5	South Africa	219 /396	Technology Foreign Policy Domestic Politics
7	Philippines	204 /380	Domestic Politics Law Enforcement Technology
8	Kyrgyzstan	206 /384	Technology Law Enforcement Foreign Policy
9	Tajikistan	194 /396	Economy Foreign Policy Technology
10	Malaysia	189 /388	Law Enforcement Technology Economy Society

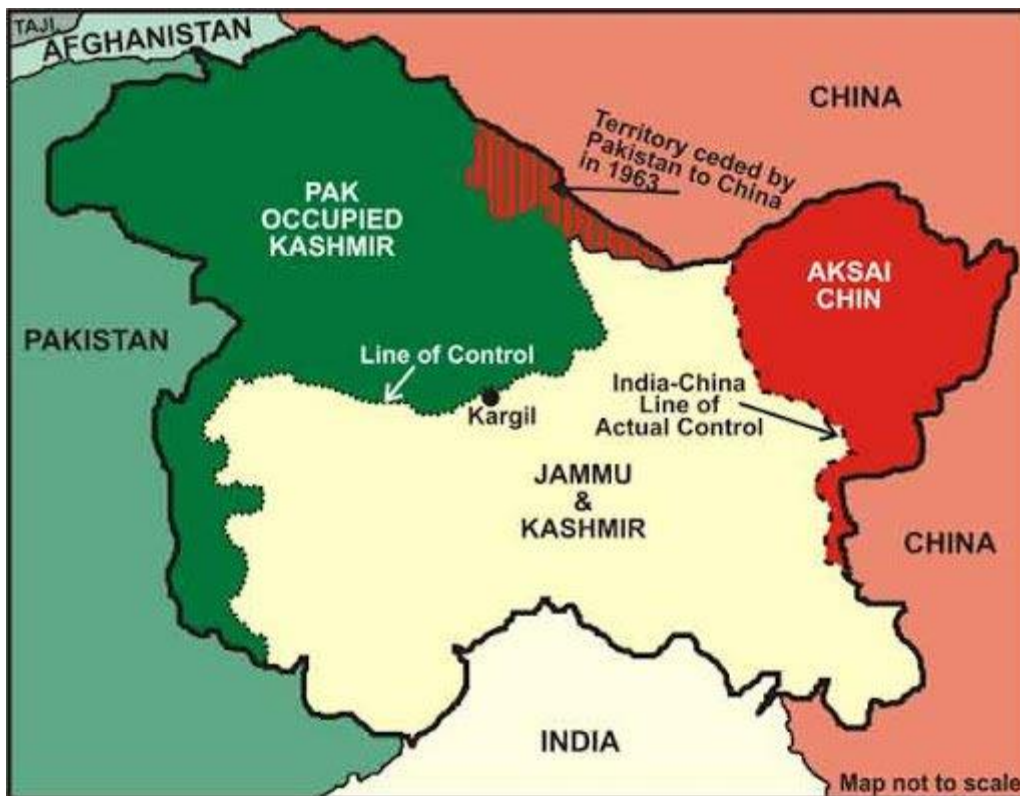
Варто поглянути на Пакистан і Малайзію, як такі, що мають ключове геостратегічне значення для Китаю в Євразії, а також на деякі невеликі країни, де китайські впливи перебувають в фазі зростання.

3.1. Пакистан – нова ера впливу Китаю

Феномену «китайського впливу» присвячено багато експертних аналізів геополітики. Пакистан є найяскравішим прикладом взаємодії і співпраці з КНР. Це давні та дуже асиметричні військові і дипломатичні зв'язки, які все більше стають асиметричними в плані торгівлі і інвестицій. Одним з показників є «Китайсько-пакистанський економічний коридор» вартістю 62 млрд. дол. США. **Китай отримав дуже сильні важелі впливу на пакистанські еліти і диктує свої правила в політичних питаннях, включно з транснаціональним тероризмом, доступом до Індійського океану, наземного транспорту в Центральній Азії і взаємовідносини з мусульманським світом загалом.**

Китайсько-пакистанські відносини були встановлені у 1951 році. КНР надає економічну, військову та технічну допомогу Пакистану, країни вважають одна одну близькими стратегічними союзниками. Військове співробітництво між країнами почалося 1966 року, стратегічний союз було сформовано 1972 року, економічне співробітництво розпочалося 1979 року. **Китай є найбільшим постачальником зброї до Пакистану та її другим за величиною торговим партнером.** Китай допомагає Пакистану у становленні його цивільної ядерної програми. Підтримка тісних відносин з Китаєм є центральною частиною зовнішньої політики Пакистану. Китай сприймає Пакистан як регіональну протизагу інтересам НАТО та США. **Китай підтримує позицію Пакистану у суперечці з Індією щодо приналежності Кашміру, в той час як Пакистан підтримує Китай в питаннях приналежності Сіндзяну, Тибету та Тайваню.** **Військове співробітництво розширилося з запуском спільних проектів виробництва озброєнь, починаючи від створення керованих ракет для фрегатів до спільного виробництва винищувачів.** Китай вкладає **інвестиції у розвиток пакистанської інфраструктури.** Обидві країни підписали угоду про вільну торгівлю. **Пакистан є головним мостом для Китаю у співпраці з мусульманськими країнами.**

Через рік після закінчення війни між Китаєм та Індією, Пакистан поступився долиною Шаксгам Китаю, щоб припинити прикордонні суперечки та покращити дипломатичні відносини. Китай почав надавати велику економічну та політичну допомогу Пакистану.

Пакистан є головним покупцем китайських винищувачів Chengdu J-10. Обидві країни реалізували і реалізують кілька спільних проєктів зі створення різних систем ОіВТ, зокрема, створення винищувачів-бомбардувальників JF-17 Thunder (назва, що використовується Пакистаном є скороченням від «Joint Fighter-17 Thunder» (Грім), а назва, що використовується КНР «FC-1 Xiaolong», означає «Fighter China-1 Fierce Dragon» (Лютий Дракон), літак має двигун РД-93МА, розроблений російською «ОДК-Климов» Держкорпорації «Ростех»); навчально-тренувальних літаків Hongdu JL-8 та Hongdu L-15 (з двигуном українського виробництва AI-222-25Ф від АТ «Мотор-Січ»), танків MBT 2000 (на основі китайського танку Type 90-ПМ з українським дизельним двигуном БТД-2 потужністю 1200 к.с.). Китай та Пакистан проводять регулярні спільні військові вчення.

Китай є найбільшим інвестором у розвиток глибоководного морського порту в Гвадарі, який розташований у стратегічно важливому гирлі Ормузької протоки. 11 листопада 2023 року у пакистанському порту Карачі відбулися військово-морські навчання ВМС НВАК та Пакистану «Морські вартові – 3». Від КНР брав участь 44-й загін бойових кораблів.

Порт у Гвадарі Китай розглядає як важливий плацдарм на випадок війни і як можливість зберегти торговельний трафік у випадку перекриття США та їх союзниками Малаккської протоки.

Військові та технологічні операції переважають в економічних відносинах між двома країнами.

Пакистан переживає чергову економічну кризу, через що має потрясіння в політичній, економічній і безпековій галузях. Експерти передбачають, що Ісламабад може піти на додаткові суттєві поступки Китаю задля забезпечення фінансових надходжень. Навіть після чергового перегляду програми розширеного фінансування з МВФ, Пакистан матиме значний тиск на свій платіжний баланс. Фактично, **30% його зовнішнього боргу – це борг перед Китаєм і китайськими комерційними банками, а також заборгованість Китаю в енергетичному секторі. Якщо Пакистан почне звертатися до КНР за реструктуризацією чи черговими кредитами, то це може призвести до зростання вимог Китаю в економічній та безпековій сферах.**

Пакистан також змушений був вести переговори з МВФ про фінансову допомогу через кредит з боку Китаю в 60 млрд. дол. США. У 2019 році державний борг Пакистану становив 70% ВВП, а половина цього боргу припадала на зобов'язання перед Китаєм. І вже через декілька місяців Пакистан відмовився від китайського проекту з будівництва електростанції вартістю 1,6 млрд. дол. США.

Пакистан стає більш залежним від китайської зброї, щоб модернізувати свою армію, оскільки не має коштів на оборону через економічну кризу. Китай дасть можливість придбати Пакистану ті види зброї, які критично важливі для інтересів національної безпеки КНР. Експерти прогнозують, що це станеться в ядерній та морській галузях.

Наростають протесні настрої в Гвадарі, де Китай зробив значні інвестиції в будівництво порту та іншої інфраструктури. Місцеві жителі незадоволені відсутністю доступу до чистої питної води, втратою засобів до існування через китайський глибоководний рибальський промисел та обмежений доступ до

робочих місць у ключових проектах. У 2022 році Naq Do Tehreek (Рух за права Гвадару) влаштував сидячі протести протягом п'ятдесяти днів у Гвадарі з вимогою, щоб китайці залишити місто. Ці протести були жорстоко придушені. Тут присутня китайська служба безпеки для боротьби з повстанцями, що атакують китайський персонал та інфраструктуру. Також спостерігається зростання кількості терористичних атак у Пакистані (Хайбер-Пахтунхва і Белуджистан). Якщо терористичні напади почастишають, то Китай вимагатиме присутності китайського військового контингенту для забезпечення безпеки своїх громадян та проектів.

Спершу в Пакистані сподівалися, що вирішення проблеми дефіциту електроенергії призведе до поліпшення економічного становища в країні. Але китайський кредит, взятий для будівництва електростанцій, сьогодні обтяжує фінансовий сектор і економіку країни.

Якщо Пакистану доведеться знову просити допомоги в КНР, то додаткові поступки з довгостроковими геополітичними наслідками неминучі. Наприклад, під час кризи на Шрі-Ланці Китай обміняв боргові зобов'язання на акції порту Хамбанота.

Місцеві політики в Пакистані говорять про те, що Китай уже робив певні запити, але поки що пакистанці не пішли на це. Це стосувалося і заходу бойового корабля китайських ВМС в порт Гвадар.

Пакистанські уряди нездатні реструктуризувати економіку, щоб поліпшити ситуацію в країні і добробут звичайних громадян, бо їх очолюють корумповані лідери, а міністерства наповнені корумпованими чиновниками. Саме це створило нестійке макроекономічне середовище.

Автор низки статей про пакистано-китайські відносини Манджарі Шаттерджі Міллер (Manjari Chatterjee Miller) зазначив, що в приватній розмові з китайськими аналітиками було сказано, що **хоча Пакистан розглядає двосторонні відносини як цінну дружбу, але це не так, як Китай це бачить. Зближення двох країн відбулося через те, що Індія стала стратегічною проблемою для обох сторін.**

Це зближення базується на:

1. Зверхності Пекіну щодо Нью-Делі. Китай ніколи не вважав Індію рівноправною собі і, до певного часу, не вважав її стратегічною загрозою.
2. Стурбованістю підтримкою Пакистаном ісламістів. Для Китаю болючим є те, що уйгури можуть об'єднатися з ісламськими моджахедами Пакистану і Афганістану та створити внутрішню загрозу безпеці КНР. Відповідно Китай дистанціювався від Пакистану під час Каргільської війни в 1999 році та під час терактів у Мумбаї в 2008 році.
3. Зближенні Індії та США, що стало для КНР болючим питанням.
4. Амбіції Китаю перекроїти міжнародний порядок. Важливою ланкою ініціативи ОПОШ став китайсько-пакистанський економічний коридор (СРЕС).

Ці фактори роблять Пакистан важливим партнером для Китаю. В майбутньому Індія може отримати війну з двох фронтів.

Камбоджа та Сінгапур посідають друге та третє місця як найприхильніші до КНР країни. Серед 10 найбільших прихильників Китаю вісім розташовані в Азії.

Про це йдеться у звіті Doublethink Lab щодо китайського впливу у 82 країнах. У ньому досліджували дев'ять сфер, де проявляється впливу Китаю.

До уваги брали медіа, академічну спільноту, економіку, суспільство, військові і правоохоронні органи, технології, внутрішню та зовнішню політику. **Китай використовував за кордоном оплачувані поїздки для урядовців, стипендії для студентів, підготовку журналістів, фінансування досліджень, торгівлю, інвестиції та військову співпрацю.**

Пакистан є країною, яка перебуває під найпотужнішим впливом КНР.

Згідно зі звітом, вплив Китаю в Пакистані найбільший в галузях технологій, зовнішньої політики та військових озброєнь.

Пакистан і Китай мають спільний 600-кілометровий кордон і історичне суперництво з Індією.

За даними Стокгольмського міжнародного інституту дослідження проблем миру, у 2017-2021 роки Пакистан імпортував 72% основного озброєння з Китаю.

Китайсько-пакистанський економічний коридор (СРЕС) вважається перлиною в ініціативі «Один пояс, один шлях», де всі інфраструктурні і енергетичні проекти вартували 60 млрд. дол. США. Пакистан надає Китаю доступ до центральноазіатських ринків через глибоководний порт Гвадар.

Китай також застосовує м'яку силу через мережу Інститутів Конфуція, китайську мову та культуру, надання фінансування аналітичним центрам і стипендії. Військові та політичні лідери Пакистану кажуть, що їхня країна не хотіла б обирати між США та Китаєм. Китайське керівництво розуміє, що, незважаючи на підтримку китайських ініціатив, військове керівництво Пакистану не готове переходити до блоку безпеки Пекіна.

Пакистан використовується Пекіном для демонстрації китайських технологій для продажу іншим країнам, що розвиваються.

Пакистан більше не їздить до Європи та США для участі у військових навчаннях. Однак, він продовжує віддавати перевагу західним військовим освітнім програмам, переважно, з Великої Британії. Доступ Пакистану до американської міжнародної військової освітньої програми (IMET) був зупинений

Дональдом Трампом. Ця підготовка мала вирішальне значення для того, щоб офіцерський склад був налаштований на Захід.

3.2. Малайзія: зона особливої уваги

Малайзія перебуває в зоні особливої уваги Китаю, оскільки Малаккська протока є життєво важливою транспортною артерією китайської зовнішньої торгівлі і, передовсім, з позиції постачання мінеральних та енергетичних ресурсів, зокрема, нафти з Близького Сходу, Африки та Латинської Америки.

Малайзія одна з перших країн Південно-Східної Азії, яка офіційно оформила уклала угоди з Пекіном і розпочала співпрацю. Під час пандемії на коробках масок для обличчя від посольства Китаю в Малайзії було написано малайське прислів'я «Bukit sama didaki, lurah sama dituruni» (Разом на пагорб, разом вниз до яру).

Малайзійсько-китайські зв'язки почали налагоджуватися під час першого перебування при владі Махатхіра Мохамеда з 1981 року. Він запровадив політику «Погляд на Схід» як платформу індустріалізації Малайзії, беручи приклад з Японії і Тайваню, а також вектор на поглиблення зв'язків з Китаєм. В цей час Малайзія надала КНР економічну та технічну допомогу, щоб дати поштовх в розвитку китайської економіки та промисловості. Через кілька десятиліть шалька терезів схилилася в інший бік.

Місцеве китайське населення віддає перевагу продукції китайського виробництва, але водночас вони вважають себе малайзійцями, а Китай – місцем, звідки прийшли їхні предки. За даними групи Juwai IQI, в останні п'ять років Малайзія посідала третє місце в Південно-Східній Азії за інвестиціями у нерухомість з Китаю.

Новоприбулі китайці для проживання в Малайзії поступово витісняють місцеві страви і вводять свої. Батьки обирають китайськомовні школи для своїх дітей, незалежно від національної приналежності. Справа в тому, що в

національних школах в останні роки акцент був зміщений в бік ісламських курсів.

Малайзія стала другою країною, яка отримала найбільше фінансування в рамках ОПОШ після Пакистану. Стратегічне розташування в центрі Азії зробило з цієї країни важливу мішень для КНР. Малайзія має 4,5 тис. км берегової лінії, а її уряд славиться **високим рівнем корупції**. Прем'єр-міністр Наджиб Разак спільно зі співучасниками вкрав 4,5 млрд. дол. США з Фонду національного добробуту, з них 681 млн. дол. США було перераховано на особистий банківський рахунок Наджиба. Китай вніс за нього заставу у розмірі 250 тим. дол. США.

Фінансування проекту, пов'язаного з малайзійською залізницею, становило 16 млрд. дол. США і ця сума вдвічі перевищувала реальну вартість. Сі Дзіньпін особисто підтримав цю корупційну схему.

28 липня 2020 року Наджиба Разака визнали винним за сьомома статтями: зловживання владою, три епізоди зловживання довірою, три епізоди відмивання грошей. Також Верховний суд Малайзії зобов'язав Наджиба заплатити податки і нараховані штрафи за протермінування на суму 397 млн. дол. США.

Наджиб отримував прибутки і фінансову користь не тільки від махінацій і брудних схем. Перед виборами в 2018 році він і його партія UMNO (United Malays National Organisation) отримали кошти від китайського уряду для того, щоб впливати на голосування в країні. Китай спробував впливати на думку виборців і за допомогою **«м'якої сили»**, використовуючи тепле ставлення малайзійської громадськості, і за допомогою корупційних засобів - **«різка сила»**. КНР робила ставку на малайзійців китайського походження, акцентуючи на тому, що завдяки партії етнічних китайців у коаліції Наджиба та Малайзійсько-Китайській асоціації (МСА) стали можливими інвестиції в Малайзію.

За даними Wall Street Journal, журналісти якого вивчили протоколи зустрічей, китайські чиновники повідомили Наджибу, що Китай чинить тиск на інші країни, щоб ті припинили розслідування щодо **хабарництва в державному фонді «1Malaysia Development Berhad» (1MDB)**. Всі ці зусилля не дали бажаного результату.

Вплив Китаю через медіа Малайзії постійний. Китай оплачує поїздки журналістів до Сіндзяну, постійно зростає кількість китайських державних облікових записів у соціальних мережах. Переважають прокитайські наративи, китайськомовні медіа публікують менше політично чутливих тем, ніж англійські та малайські ЗМІ. Особливо поширеною є дезінформація в ЗМІ китайської діаспори в Малайзії. У країні відсутня рада медіа, яка б встановлювала етичні принципи для журналістів. Більшість медіа в Малайзії контролюються політичними партіями, а відповідно вони вразливі щодо політичного впливу.

Малайзія – одна з небагатьох держав, де власникам звичайних паспортів дозволено безвізовий в'їзд до Китаю для короткострокових візитів. Водночас **громадяни КНР є найбільшою групою, які беруть участь в програмі «Малайзія – мій другий дім»**. Програма дає можливість проживати їм на території Малайзії як постійним мешканцям упродовж 10 років.

У 2023 році США і ЄС висловили уряду Малайзії попередження про ризики національній безпеці, якщо китайському технологічному гіганту Huawei Technologies буде дозволено подати заявку на роль у телекомунікаційній інфраструктурі 5G країни. Малайзія опинилася в незручному становищі. Телекомунікаційну мережу в Малайзії будувала шведська компанія Еріксон.

Відмовити Китаю – означає втратити торговельні переваги. Торгівля Малайзії з Китаєм у 2023 році склала 96 млрд. дол. США, а це 17,1% від загального обсягу торгівлі країни. Показник вдвічі перевищує її обсяги торгівлі зі США. **Китай інвестував мільярди доларів у малайзійську інфраструктуру**, зокрема залізничне сполучення східного узбережжя вартістю 10,6 мільярда доларів США для вантажних і пасажирських перевезень. Запуск цієї залізниці запланований на 2027 рік.

Прем'єр-міністр Малайзії Махатхір Мохамад у серпні 2018 року розпорядився заморозити китайські проекти на суму 22 млрд. дол. США через підозру їх завищеної вартості. Згодом він скасував будівництво трьох трубопроводів для транспортування нафти і газу загальною вартістю 3 млрд. дол. США.

Малайзія на власному досвіді переконалася в небезпеці надмірної залежності від китайських інвестицій. Невдалий проект Форест-Сіті вартістю 100 млрд. дол. США в південному штаті Джохор, який заморожений через те, що забудовник Country Garden потрапив у фінансову кризу через обмеження капіталу, запроваджені урядом Китаю. Заморожені будівельні китайські проекти розташовані в Куала-Лумпурі в найкращих місцях столиці. Це показник того, що обіцяний приплив китайських покупців нерухомості так і не відбувся.

Інша небезпека – це міграція китайців до Малайзії. Країна посідає шосте місце за популярністю серед китайських емігрантів. Понад 1,5 мільйона китайських туристів відвідали країну в 2023 році.

Малайзія має інші проблеми з Китаєм, які пов'язані з конкуренцією в Південно-Китайському морі. У минулому малайзійський уряд скаржився на **кораблі китайської берегової охорони у водах, які належать до економічної зони Малайзії.** Уряд оприлюднював листи протесту упродовж 2016-2021 років, публікував інформацію в медіа, щоб привернути увагу до флоту у складі 100 китайських рибальських траулерів в економічній зоні Малайзії. На це Міністерство закордонних справ КНР відповідало, що зараз триває «рибальський сезон» у спірних водах. **Сьогодні Малайзія спокійніше реагує на такі випадки, оскільки прагне отримати від КНР більших інвестицій.**

Всі вищезгадані методи впливу дали свій результат. У звіті Інституту ISEAS про стан речей у Південно-Східній Азії ідеться, що в 2024 році менше половини опитаних малайзійців вважають економічне зростання Китаю небезпечним для їх країни. У 2023 році цей показник був 61,7%. Таким чином, китаїзація Малайзії прогресує.

3.3. Грузія: Серединний коридор ОПОШ з виходом до Європи

Китай посилює свій вплив у Грузії і закладає основу для перебудови Серединного коридору – маршруту морських і сухопутних вантажних

комунікацій, які сполучають Китай і Східну Азію з Європою через Центральну Азію, Каспій та Південний Кавказ.

Під час візиту прем'єр-міністра Грузії Іраклія Гарібашвілі у 2023 році до Китаю було оголошено про встановлення стратегічного партнерства між Китаєм і Грузією і підтримку ОПОШ. У спільній заяві двох лідерів було зазначено про співпрацю в галузях транспорту, телекомунікацій, модернізації інфраструктури та цифрових технологій. Китай заявив про готовність побудувати, консолідувати та контролювати фізичну, програмну та цифрову інфраструктуру, що перетинає обидва регіони, посилюючи стратегічні зв'язки та монополізуючи їх у рамках розширення ініціативи ОПОШ.

Країна долучилася до ОПОШ у 2016 році, а також було підписано угоду про вільну торгівлю між Грузією та КНР у 2017 році. **Китай використовував широкий спектр фінансових структур**, зокрема, Азіатський банк інфраструктури та інвестицій, Китайський банк розвитку, Ексімбанк, Банк Китаю та Промисловий і комерційний банк Китаю, щоб посилити свій вплив у Грузії.

Китай є третім за величиною торговельним партнером Грузії. У 2022 році грузинський експорт до Китаю зріс до 737 млн. дол. США, а імпорт з Китаю перевищив 1,25 млрд. дол. США. Китай інвестував кошти в гідроенергетичний сектор Грузії, транспортну інфраструктуру, залізниці, порти та вільні промислові зони. **Китайські компанії збільшили свою частку ринку готелів, магазинів і житла в Грузії.**

КНР виділив фінансування на освітні та культурні проекти (**інструменти м'якої сили**) для просування та популяризації китайської мови та культури в Грузії. Ще у 2010 році Китай відкрив перший Інститут Конфуція у Вільному університеті Тбілісі. До 2022 року в Грузії вже було три Інститути Конфуція. Грузія заснувала Грузинсько-китайський центр економічного та культурного розвитку та Грузинсько-китайську асоціацію дружби. Китайську мову активно вивчають у понад десятку вищих і середніх навчальних закладів країни. **Китай запропонував стипендії грузинським студентам для вивчення китайської мови в Китаї, залучив китайських викладачів для викладання китайської мови, історії та культури в містах Грузії. Пекін збільшив інвестиції в грузинські освітні та культурні проекти.**

КНР доклав зусиль для розвитку цифрової інфраструктури в країні, незважаючи на те, що Грузія підписала меморандум про взаєморозуміння зі Сполученими Штатами у 2021 році, щоб обмежити експансію Huawei в Грузії. **Сьогодні в Тбілісі говорять і підтримують розгортання інфраструктури 5G Huawei в країні. Таким чином Грузія зробила повний розворот свого курсу та зобов'язання перед Вашингтоном.**

Варто зазначити, що рівень трафіку через Росію знизився на 50%, а вантажоперевезення Серединним коридором зросли на 28% тільки за перші три місяці 2022 року, досягнувши рекордних 3,2 млн. тон у 2022 році. Багато хто очікує, що поставки зростуть до 10 млн. тон на рік. Збільшення вантажообігу через Серединний коридор привернуло увагу глобальних гравців – міжнародних корпорацій. У 2022 році обсяг контейнерних перевезень склав 33000 20-футових контейнерів (TEU), тоді як поточний потенціал коридору становить 80000 TEU. У 2023 році маршрутами ОПОШ з Китаю до Європи було перевезено 860 000 TEU. Таким чином, Серединний коридор навряд чи стане серйозним конкурентом Транссибірському маршруту, однак, 1/10 трафіку здатний відтягнути на себе.

Китай скористався заклопотаністю Заходу війною в Україні, стратегічним занепадом Росії, десятиліттями неузгодженою політикою США щодо Грузії та провалом політики Східного партнерства Європейського Союзу. Цим досить несподіваним маневром Китай додав себе до списку глобальних держав, які беруть участь у формуванні стратегічного вибору Грузії.

Незважаючи на бажання грузинського суспільства мати демократію та йти шляхом євроатлантичної інтеграції, **правляча партія пішла автократичним шляхом. В останні роки грузинський уряд фальсифікував вибори, придушував інакомислення, ув'язнював опонентів, атакував вільні ЗМІ, застосовував непропорційну силу проти протестувальників і витіснив західні інвестиції.** Олігархічне правління Грузії є найбільшою перешкодою на шляху до євроатлантичних інституцій і налагодження зв'язків з Європейським Союзом і Сполученими Штатами. Проте, це ідеальне середовище для поширення китайського впливу.

З приходом до влади, режим Іванішвілі поступово послабив і маргіналізував прозахідні політичні сили в країні, провів широкий спектр операцій впливу, щоб демонізувати Захід і викоринити його цінності та ідеали в країні.

Грузія відмовилася приєднатися до санкцій Заходу та обмежити в'їзд до країни громадян Росії. Грузія збільшила товарообіг з Росією, дозволила тисячам росіян придбати нерухомість і відкрити бізнес. Іванішвілі відновив пряме авіасполучення з Росією і заохотив російських туристів відвідувати грузинські курорти. Грузія разом з Туреччиною, Казахстаном, ОАЕ та Вірменією слугує для Росії ключовим каналом доступу до західних санкційних товарів, які їй найбільше потрібні для ведення війни в Україні.

Стратегічне зближення Грузії з Китаєм зумовлене спробами Грузії вирішити свої зовнішні та внутрішні питання:

- страх падіння режиму;
- страх втратити фінансову підтримку Заходу;
- переконання, що Росія не в змозі надати достатню фінансову допомогу для зміцнення режиму Іванішвілі;
- внутрішній тиск щодо виконання вимог євроатлантичної інтеграції.

Грузія прагне отримати від КНР фінансову допомогу, дешеві кредити, інвестиції та політичну підтримку. Захід висуває певні умови в обмін на допомогу та позики як стимул для Грузії будувати демократію та зміцнювати верховенство права. Китай надає кредити без таких умов. **Відсутність політичних умов робить китайську допомогу привабливою можливістю збагачення для політичної еліти в Тбілісі та вагомим фактором для виживання режиму.**

Завдяки підтримці Китаю, країни отримують системи відеомоніторингу та розпізнавання, які обіцяють контроль над їхніми громадянами, а КНР натомість отримує важелі та політичний вплив, створюючи ефективну модель контролю та репресій, яку можна відтворити і в Грузії.

Якщо Грузія інтегрує китайські технології, інструменти та методи, то стане залежною та вразливою від Китаю, включаючи примус, підривну діяльність, дезінформацію, стеження, соціальні маніпуляції, відключення інтернету та інші шкідливі дії. **Розбудова цифрового потенціалу Грузії дасть можливість КНР збирати дані, отримувати конфіденційну інформацію про громадян, стежити за політичними діячами та впливати на внутрішню політику в обхід уряду Грузії.**

Уряд в Тбілісі зобов'язався дотримуватися не тільки принципу одного Китаю, але й підтримки низки ініціатив:

- Один пояс, один шлях;
- Глобального розвитку (GDI);
- Глобальної безпеки (GSI);
- Глобальної цивілізаційної ініціативи (GCI).

На підтвердження прихильності до GSI, прем'єр-міністр Гарібашвілі не був присутній на самміті НАТО у Вільнюсі (за 2 тижні до його тижневої поїздки до Китаю), перед цим він зробив заяву на форумі Globsec-2023 у Братиславі щодо

виправдання рішення Росії розпочати повномасштабне вторгнення в Україну, яке «частково» мотивоване прагненнями України до НАТО.

Стратегічне партнерство з комуністичним Китаєм з боку уряду Грузії суперечить стратегічним і зовнішньополітичним цілям країни, визначеним Конституцією і загрожує національній безпеці.

Сканадально відомий корупційними практиками китайський бізнес-конгломерат CEFC China Energy вартістю 44 млрд. дол. США, планував великі інвестиції, пов'язані з грузинським морським портом Поті. Бізнес-імперія розпалася, а її засновника та очільника ніхто не бачив після затримання у Китаї за звинуваченнями в корупції навесні 2018 року. Суперечлива бізнес-практика компанії у Грузії тепер постає у новому світлі, коли уряд попереднього прем'єра Іраклія Гарібашвілі став прискореними темпами поглиблювати зв'язки з Пекіном. **З моменту повернення на пост прем'єр-міністра у 2021 році (раніше Гарібашвілі обіймав цю посаду в 2013-2015 роках) і до завершення перебування на посаді у 2024 році, китайські компанії стабільно вигравали контракти на вигідні інфраструктурні проекти.** Згідно з дослідженням НУО «Громадянська ініціатива за демократичний і євроатлантичний вибір», у кожному інфраструктурному проекті в Грузії вартістю понад 100 млн. дол. США після повернення Гарібашвілі на посаду прем'єр-міністра у 2021 році брали участь китайські фірми.

Інвестиції вперше набрали обертів у 2015 і 2016 роках, коли Тбілісі офіційно приєднався до ОПОШ перед підписанням угоди про вільну торгівлю з Пекіном у 2017 році. З того часу торговельний обіг Китаю збільшувався з кожним роком, а китайські фірми відкривали торгові зони й уклали вигідні та стратегічні контракти на будівництво залізниць, автомобільних доріг, електростанцій та інших інфраструктурних проектів.

CEFC отримав величезну частку у вільній промисловій зоні Поті, неоподатковуваній виробничій базі поблизу порту Поті на чорноморському узбережжі Грузії в 2017 році. Через CEFC Euro-Asian, регіонального відділення китайського конгломерату, отримав 75% акцій власності в проекті, яким тоді керувала Euro-Asian Management Group, компанія, на яку потім працював Гарібашвілі. Патріка Хо, колишнього посадовця з Гонконгу, який очолював CEFC заарештували в Нью-Йорку та звинуватили в мільйонних хабарях африканським чиновникам і чиновникам ООН, торгівлі зброєю та ухиленні від торгових санкцій, накладених на Іран.

Мережа зв'язків між елітою Грузії та CEFC була опублікована в 2021 році в Pandora Papers. Відбувся витік майже 12 мільйонів документів від 14 офшорних постачальників послуг. Серед провідних політичних і бізнес-діячів були документи про таємні фінансові статки Іванішвілі.

Також ці файли показали, що власність Euro-Asian Management Group була рівномірно розподілена між двома компаніями: China International Group Corporation Limited і Eurasian Invest. China International Group Corporation Limited – холдингова компанія в Гонконзі, яка належить дочірній компанії CEFC і Eurasian Invest. Вона була заснована в жовтні 2016 року.

51% акцій Eurasian Invest належить британській Brightstone Finance Limited, а 49% - Ecliton Commerce Corporation. Обидві компанії були засновані на Британських Віргінських островах. В Pandora Papers показали, що контрольна частка Brightstone пов'язана з фондом спільного інвестування проросійського грузинського олігарха Б. Іванішвілі, який він створив, щоб інвестувати в країну понад 1 мільярд доларів власних грошей.

В Грузії мало приділяли уваги діяльності SEFC, а ось Чехія мала свій досвід з цією компанією. Завдяки політичним зв'язкам з президентом Мілошем Земаном у 2015 році китайцям вдалося прибрати до рук найстарішу футбольну команду країни «Славія Прага», пивоварню, видавництво, частку в інвестиційному банку, будівлю в Празі для європейської штаб-квартири.

Експерт з Китаю в Празькому Карловому університеті та директор Sinopsis Мартін Гала, зазначив, що просування SEFC у Чеській Республіці отримало зворотний результат. Чеська Республіка налагоджує тісніші стосунки з Тайванем, а президент Петр Павел є одним з найбільш агресивних політиків Європи щодо Китаю.

Відхід від демократії під керівництвом правлячої партії «Грузинська мрія», корупція на вищому рівні та зрощення політики і бізнесу призвели до напруження у стосунках Грузії та Заходу, Грузії та України і дедалі більшому дрейфі держави в бік Росії та Китаю.

3.4. Чорногорія – гіркий досвід китайських інвестицій

Чорногорія – країна в центрі Балкан, яка мала гіркий досвід позик для проектів китайських компаній. Співпраця між Чорногорією та Китаєм розпочалася з закупівлі суден для двох державних компаній - Crnogorska і Barska Plovidba. Для їх закупівлі Чорногорія позичила кошти в китайського державного Ексімбанку.

16 кілометрів дороги від Будви до аеропорту Тіват уздовж узбережжя Чорногорії будував китайський консорціум «Шаньдун» за 54 млн. євро, що на 14 млн. більше, ніж планувалося. З цих 54 млн. євро держава надала менше 15 млн.

Чорногорській громадськості публічно відома лише компанія «China Road and Bridge Construction», яка будувала першу ділянку 41-кілометрової траси. Під цей проект Чорногорія позичила 900 млн. дол. США в китайського Ексімбанку. Єврокомісія допомогла країні захиститися від валютного ризику, адже кредит в китайському банку був взяти в доларах, курс якого коливався по відношенню до євро.

Ця ж компанія збудувала Пельєскі міст у Хорватії, який обійшовся в 400 млн. євро. Окрім того, «China Road and Bridge Construction» була задіяна в низці сербсько-китайських проектів вартістю 3,5 млрд. євро. Всі угоди уклалися без тендеру і під них Сербія позичила гроші в китайських банках.

Компанія «Sichuan Road and Bridge Group Corporation» упродовж багатьох років допомагає маркетингу чорногорських вин «Plantaža 13. Jul» на китайському ринку.

«Sinohydro Corporation limited» мала інтерес до будівництва гідроелектростанцій у Морачі та Комарниці. Ця компанія підписала меморандум

з урядом Сербії для створення водної інфраструктури. Спільні проекти є в Боснії та Герцеговині.

Екологічну реконструкцію теплоелектростанції в Плевлі робила китайська компанія «Dongfang Electric Corporation», а «Shanghai Electric Power Engineering» добудувала вітряну електростанцію Можура на півдні країни.

ЄС і США виявили негативні наслідки співпраці з Китаєм. Одним з них стало **створення неприйняттого боргу з загрозою економічній стабільності, а відповідно, соціальному середовищу та безпеці країн.** Окрім того, **Китай дає кредити з вимогою змінити законодавство та надати державні гарантії, а також, що будуть будувати саме китайці.** Часто це суперечить національним законодавствам, згідно з якими мають бути публічні торги. В Чорногорії також обійшли закони і затвердили вже згадана китайську компанію «China Road and Bridge Corporation» підрядником. Сума позики була дуже великою, тому КНР захотіла державних гарантій.

У 2012 році державні гарантії становили 12% ВВП, а Чорногорія потрапила у «боргову пастку». Довелося брати нові кредити, щоб віддавати поточні. Потім чорногорський звернувся за допомогою до ЄС. Ця ж позика в китайського банку стала перешкодою для отримання членства в Євросоюзі, оскільки країна-кандидат не повинна мати фінансових проблем.

Окрім того, китайські партнери ігнорують екологічні вимоги заради доступу до природних ресурсів. *(У Судані Ексімбанк Китаю дав позику під трубопроводи, залізниці, електростанції та дамби попри негативні екологічно-соціальні наслідки. Для будівництва дамби Мерове китайський банк дав позику 520 млн. дол. США. Підрядником став китайський консорціум ССМД. Наслідком стало переселення 50000 людей з родючої долини Нілу в безводні пустельні місця, через що зріс рівень бідності. Але це розширило видобування нафти китайською національною нафтовою корпорацією СNPC. В Габоні китайська компанія Сіпорес розвідувала нафтові родовища в Національному парку Лоанго без дозволу місцевої влади).*

Отже, в Чорногорії економічна невдача китайських інвестицій супроводжувалася критикою щодо заподіяння шкоди довкіллю, якої завдали під час будівництва на захищеній ЮНЕСКО ділянці річки Тара. В цьому випадку китайські підрядники погодилися профінансувати роботи з відновлення цієї території.

Можливі переваги дороги для торгівлі, туризму та розвитку бідніших північних регіонів Чорногорії не можуть переважити витрати на неї. Лише після провалу уряд визнав, що потенційних зборів за проїзд цим шосе навіть за оптимістичного сценарію не вистачить, аби покрити видатки на його утримання, що становитимуть 77 млн. євро на рік.

Дозвіл на будівництво дороги дав тодішній прем'єр-міністр Міло Джуканович. За даними громадської організації MANS, понад третину місцевих субпідрядників, задіяних у будівництві шосе, мали зв'язки з Джукановичем. Саме він не оголошував відкриті тендери і не було чітко визначено, на які саме роботи витрачалися кошти.

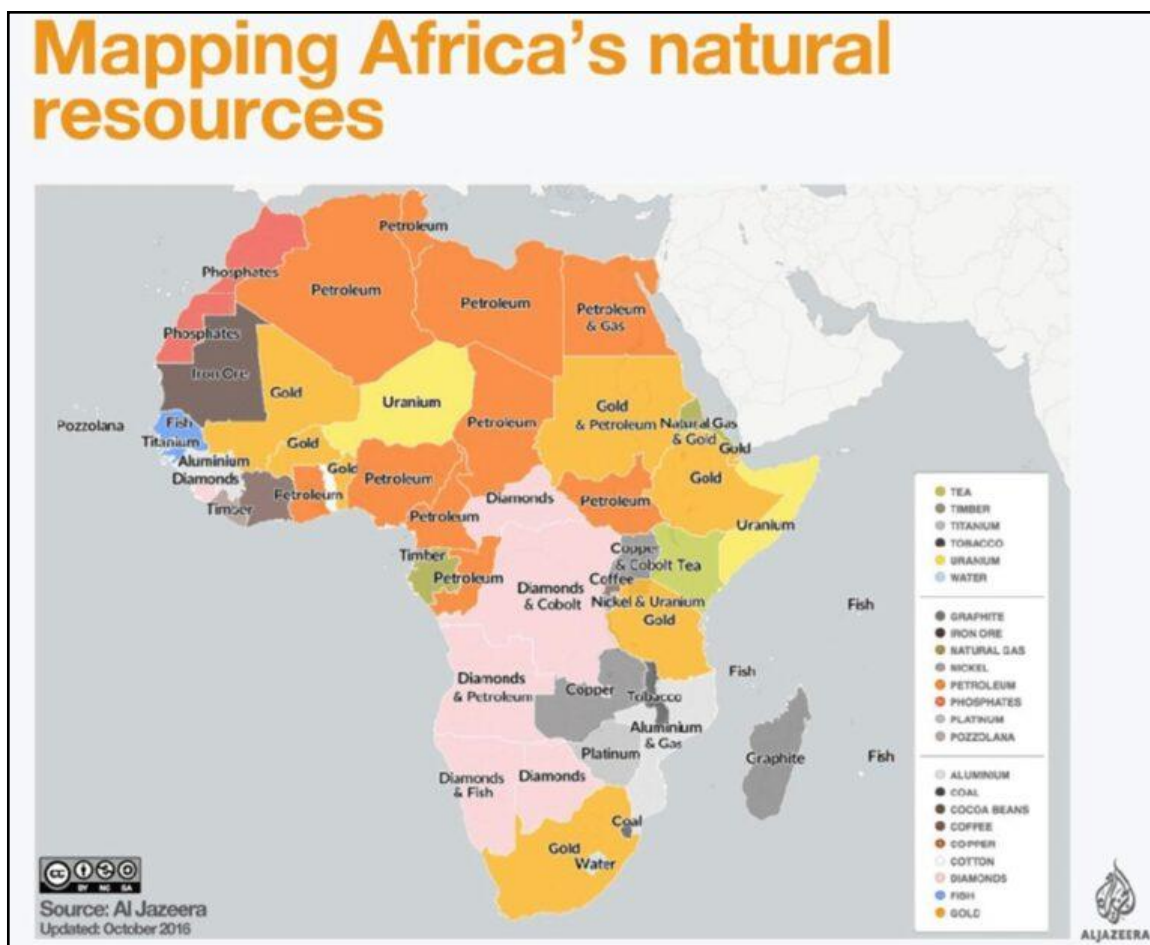
Європейські політики й експерти критикують Китай за використання боргового зашморгу та корупції у співпраці з маленькими країнами для просування своїх геополітичних інтересів.

Чорногорія приваблива для Китаю з декількох причин:

- це можливість присутності КНР на узбережжі Адриатичного моря
- тісніші політичні зв'язки і наявність впливу на національний уряд будуть корисними для КНР, якщо Чорногорія приєднається до ЄС.

4. Хто володіє Африкою – той володіє світом

Зростаюча роль Африки в геополітиці та геоekonomіці не до кінця оцінена на Заході. Мінеральні ресурси Африки значною мірою визначають майбутнє світу.

На континенті зосереджено 30% світових запасів критичних сировини і рідкоземельних металів.

До 2050 року населення Африки сягне 2,5 мільярда осіб, що становитиме 1/4 світового населення. До 2060 року чисельність середнього класу становитиме 1,1 мільярда осіб. Африка має молоде активне населення, середній вік якого становить 18 років.

В 2030 році 250 мільйонів мешканці африканських країн освоюють 3 трильйони доларів США споживчих витрат. Кількість користувачів Інтернету в Африці перевищить 850 мільйонів осіб до 2030 року.

Отже, контроль над Африкою дасть можливість впливати на світові тенденції. У цю боротьбу включилися Франція, США, РФ і КНР, але західні країни явно стали аутсайдерами після низки військових переворотів в країнах Сахелю, внаслідок чого до влади прийшли військові хунти з антизахідною орієнтацією.

Китай становить загрозу тим, що планує сформувати свою гегемонію вздовж усього атлантичного узбережжя Африки. Оскільки Африка багата на мінеральні ресурси, зокрема кобальт, марганець, тому для Китаю важливо мати вплив на експорт цих ресурсів і узалежнити інші країни на фоні цього. Китайські компанії мають домінування у світовому ланцюжку постачань кобальту, тому КНР буде робити все, щоб відрізати США, Європу та інші країни Заходу від цих ресурсів.

Директорка Фонду Спадщини (The Heritage Foundation) Кей Коулс Джеймс у своїх публікаціях висловила думку, що Комуністична партія Китаю за допомогою різних методів схиляє африканських лідерів бути однодумцями з КНР у важливих геополітичних питаннях. Це стосується ООН, де за допомогою своїх васалів Китай маскує порушення прав людини та перешкоджає розслідуванню причин коронавірусу.

Китай поширює свій вплив у декілька способів. Один з них це **інфраструктурні проекти** в Африці. КНР дуже часто єдиний кредитор, а китайські компанії займаються будівництвом. Така собі **китайська монополія**.

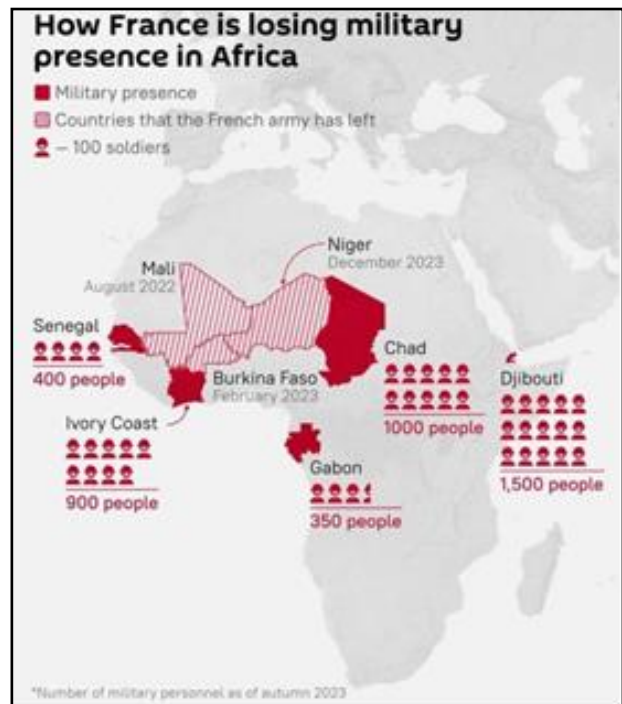
У бідних країнах КНР безкоштовно будує великі палаци і державні будівлі задля отримання впливу на національні уряди. Це своєрідний **підкуп правлячої еліти і використання корупції**. Наприклад, в Бурунді, яка є п'ятою з найменш розвинених країн світу, споруджено президентський палац вартістю 22 млн. дол. США. Вартість парламентської будівлі в Зімбабве становить 100 млн. дол. США. Ліберія отримала 66 млн. дол. США на будівництво нової урядової будівлі.

Однак, головним є те, що КНР допомагає африканським лідерам утримувати владу.

Комуністична партія Китаю зробила титанічні зусилля, щоб більша частина з 54 африканських країн голосувала на користь КНР у міжнародних інституціях. Наприклад, голосування за вигідних Пекіну кандидатів для керівництва у Всесвітній організації охорони здоров'я ООН. Це дасть можливість Китаю через «своїх» ставлеників закріпити у різних галузях вигідні стандарти для китайських компаній, щоб формувати світову економіку охорони здоров'я у наступні десятиліття. Половина африканських країн є половиною зі всієї кількості підписантів листа на захист Китаю щодо відсутності порушення прав уйгурського мусульманського населення у 2019 році.

Китай використовує свій вплив на африканському континенті для підживлення демократії і поширення авторитаризму. Також Африка цікава Китаю як потужний ринок для експорту своєї продукції та інвестицій.

Росія поширює свій вплив в Африці з часів «холодної» війни, адже це є ринок збуту зброї, видобутку ресурсів, формування стратегічних плацдармів. За допомогою прихильності африканських лідерів Росія намагається протистояти Заходу, розширює власну військову присутність.

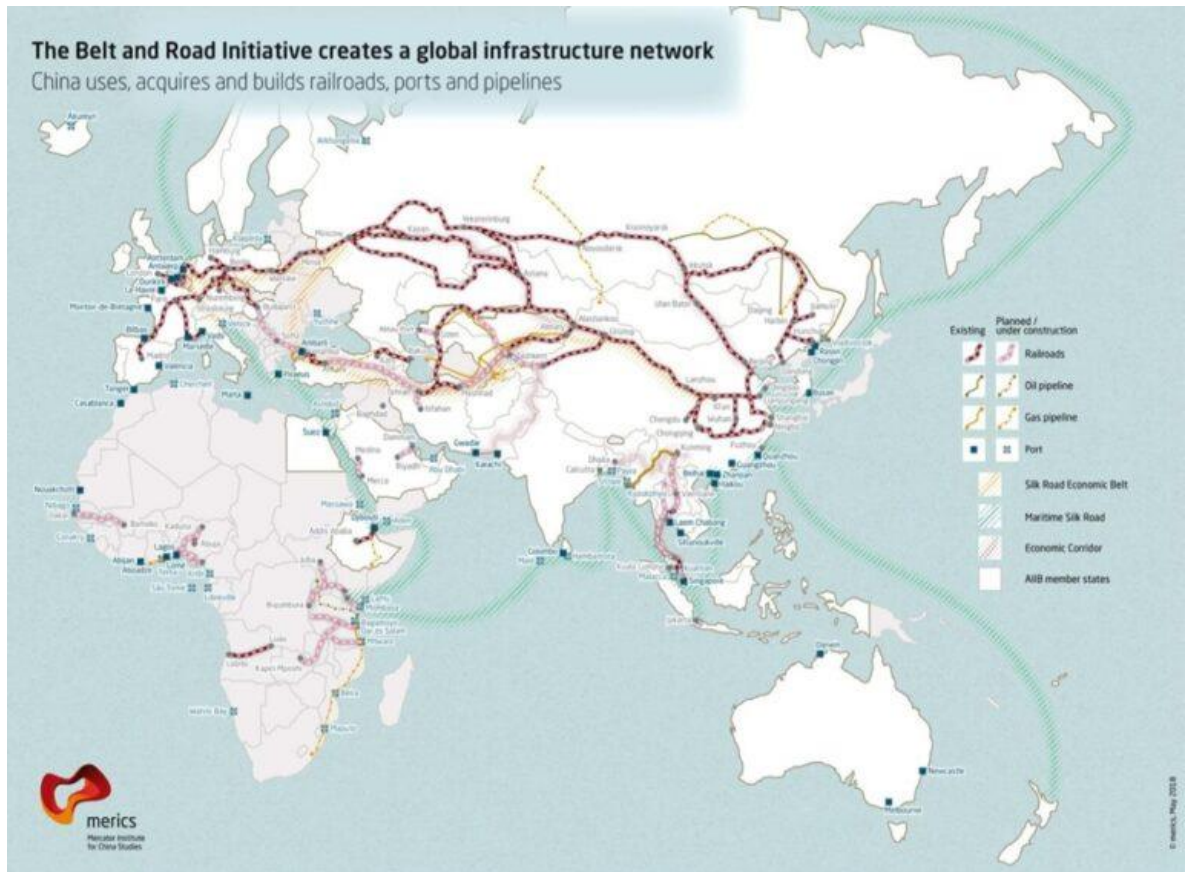

Франція донедавна мала тісні контакти з колишніми колоніями. Пріоритети Франції: доступ до ресурсів, збереження впливу, протидія нестабільності, боротьба з тероризмом, управління міграційними потоками. Франція втрачає вплив на користь Росії та Китаю внаслідок державних переворотів в низці країн. Останні дуже часто ініціюються Росією.

Інтереси США в Африці полягали в протидії тероризму, конкуренції за вплив, підтримці миротворчих місій, участі у безпекових партнерствах, заохоченні до демократичного управління, розвитку приватного сектору, протидії впливу КНР та РФ, співпраці з прозахідними державами, створенні «плацдарму» для зміцнення власних позицій на цьому континенті. Судячи з усього, США програють в Африці.

Упродовж 2021-2023 років військові перевороти сталися в Чаді, Малі, Нігері, Буркіна-Фасо і Гвінеї, у серпні 2020 року відбувся переворот в Габоні і повалення президента Алі Бонго. Цей регіон має важливе значення для Франції. Нігер має сьомі за розміром у світі поклади урану. Частина африканських країн на межі громадянської війни, а також постійно є загроза масштабного конфлікту в Центральній і Західній Африці й, відповідно, загроза, міграційних хвиль до Європи, які можуть бути додатково стимульовані Росією на основі «сирійського досвіду» їх генерації у 2016-2017 р.р. після російської інтервенції в Сирію у жовтні 2015-го.

Китай здійснює економічну експансію в Африці. У 2000 році під час Форуму китайсько-африканського співробітництва КНР запропонувала **дешеві кредити і свої інвестиції**. Це зміцнило позиції Китаю і вже з 2013 року почав посилюватися **вплив через ініціативу ОПОШ**. **Торговельні відносини між КНР і Африкою перевищили показники американсько-африканської торгівлі.**

Головна місія Комуністичної партії Китаю – зробити Китай провідною світовою державою через «всеосяжну національну владу» Китаю та «активну участь у реформуванні системи глобального управління». І Африці в цьому питанні відводять одну з провідних ролей. У 2022 році чимало африканських керівників підтримали позицію Китаю, що «Тайвань є невід’ємною частиною Китаю». Частина африканських урядів підтримали Азійський банк розвитку інфраструктури й ініціативу ОПОШ як альтернативні міжнародні інституції.

Китай виробив власний підхід до інвестування на африканському континенті. Під час громадянської війни в Судані КНР змушена була підтримувати і спілкуватися з усіма представниками опозиції до чинного уряду з метою збереження функціонування нафтопроводу «Великий Ніл», який використовується SinOPEC (Китайська національна нафтова корпорація). Ще одним прикладом є нафтопровід з Танзанії в Уганду. Цей проект реалізували спільно Total Energies, китайська CNOOC і Національна нафтова корпорація Уганди.

Першим інфраструктурним проектом за китайські кошти стала залізниця TAZARA, яка сполучає «мідний пояс» Замбії з портом Дар-ес-Салам у Танзанії. У цей проект КНР вклала 406 млн. дол. США. Його мета полягала в тому, щоб зробити соціалістичну Замбію логістично незалежною від ПАР та Зімбабве. Залізниця не запрацювала на повну потужність і її функціональність підтримується китайськими кредитами. Ще приклади подібної китайської стратегії узалежнення важливих країн – ефіопська залізниця Адис-Абеба – Джибуті вартістю 3 млрд. дол. США, а також залізниці в багатих на нафту Нігерії

та Анголі. В Мавританії в 2009 році КНР вклала 280 млн. доларів США для збільшення потужностей порту Нуакшот.

Кенійський економіст Девід Ндії про залізницю в своїй країні написав, що вона стала ознакою **«нової ери східного колоніалізму»**, оскільки її проект задля сполучення столиці Найробі з портовим містом Момбаса призвів до **збільшення державного боргу до небезпечного рівня**. Прибутків ця залізниця майже не приносить. Ндії висловив гостру критику після того, як побачив, що **представники кенійського уряду фактично «повзають на колінах» перед китайцями, щоб виправдати жорстоке поводження з кенійськими працівниками**. Йому це нагадало кенійських вождів, які власноруч продавали свій народ у рабство.

Китай має торговельні зв'язки з усіма 53 африканськими країнами. Найголовнішими експортними ринками Китаю є найбільш розвинені та найбільші за чисельністю населення країни континенту – Південно-Африканська Республіка, Єгипет, Нігерія. Показово, що **Єгипет, Нігерія і Південна Африка отримують прямі інвестиції від США. Тобто, Китай цілеспрямовується на витіснення США з цих країн.**

Три цілі КНР в економічних відносинах з африканськими країнами:

- доступ до природних ресурсів;
- експортні ринки для китайських товарів;
- економічна та політична стабільність для втілення своїх політичних і економічних планів.

Свої комерційні відносини Китай тісно переплітає політичними в тих країнах, які багаті на сировину, зокрема в Анголі (нафта), Замбії (мідь), ДРК (кобальт).

Тут ще й міцно переплітаються військові інтереси **Китаю, який витісняє з африканського континенту стару радянську зброю та західні озброєння**. Наприклад:

- Нігерія використовує китайську броньовану машину ZBL-08, танк VT-4, китайсько-пакистанський винищувач JF-17;
- Ефіопія, Гана, Намібія, Судан, Габон та Чад - китайські БТР WZ-523;
- Алжир і Ефіопія - 155 мм самохідна гаубиця Type 88 (або ж PLZ-45);
- Ангола, Алжир, Бурунді, Камерун, Кенія, Габон - БТР WZ-551.

Окрім того, **Китай** крок за кроком **будує** тут свої **військові плацдарми**. В полі його інтересу країни довкола Африканського Рогу і Аденської затоки. В Джибуті КНР відкрила першу військову базу поза межами Китаю. Також **китайці збільшили кількість військових аташе в Африці, наростили обсяги продажу озброєнь**. КНР планує відкрити низку інших військових баз, має свої приватні військові компанії, щоб захистити китайські проекти в тих регіонах Африки, де спалахують конфлікти. До останнього кроку КНР підштовхнули події в Україні і Ізраїлі.

Ще один шлях поширення свого впливу – це **розбудова культурної і освітньої співпраці**. Китай має відпрацьовану для цього схему - **Інститути Конфуція**, які популяризують китайську мову та культуру. Отже:

- понад 30 африканських країн мають 61 Інститут Конфуція і 48 шкіл;

- з 2011 року реалізується проект «Надія» для спорудження загальноосвітніх шкіл в Африці;
- Китай відкрив в Танзанії школу лідерства, яку медіа назвали «школою авторитаризму» (сюди приїжджають вчителі з Китаю, навчальна програма складається під наглядом КПК, керівництву і студентам заборонено спілкуватися з закордонними ЗМІ).

На технологічному рівні свій вплив Китай поширює через Huawei, якій належить 30% мережі 3G і 70% мережі 4G в Африці.

Західні країни також стараються підсилити економічну співпрацю з африканськими країнами. Найактивнішими в цьому плані є США. Америка визначила чотири стратегічні цілі: адаптація до зміни клімату, відновлення економіки після пандемії, прозоре управління, розбудова демократії і гарантування світової безпеки. США планує застосовувати нові інструменти для досягнення цілей, зокрема «залучення та зміцнення громадянського суспільства й африканської діаспори Америки, залучення приватного сектору, перебалансування в напрямку міських центрів. Частина африканських країн тісно пов'язані зі США. У Джибуті розташована американська військова база. З повномасштабною агресією РФ проти України Америка активізувала свої проекти і присутність в Африці. У 2023 році Ллойд Остін зробив турне по Кенії, Джибуті, Анголі, Сомалі, під час чого обговорив впровадження професійної військової освіти, нарощування військового потенціалу, боротьбу з тероризмом та піратством, покращення логістики, кібербезпеку, утворення нових союзницьких коаліцій, американську військову присутність.

Отже, Африка потрібна Китаю з трьох причин: геостратегічної, економічної і політичної.

1. В КНР переконані, що вплив в Африці дасть можливість сформувати світовий порядок за власним баченням і повернути собі статус наддержави. Китай впевнено буде біполярний світ і в Африці позиціонує себе **як справедливий міжнародний арбітр та гарант безпеки**. КНР була посередником між Південним Суданом і Суданом, Конго і Руандою, а також доклала руку до безкровної зміни влади в Зімбабве.

В Африці присутні 30000 китайських військових, які беруть участь в миротворчих місіях. Побудовані Китаєм морські порти в Африці можуть мати подвійне призначення – військове і цивільне. Зокрема китайські інвестиції стосуються 33 портів в Західній Африці, 17 – в Східній, 9 – в Північній, 3 – в Південній.

2. Лідери африканських країн ставляться позитивно до **цивілізаційної першості КНР** і вважають політичну модель цієї держави взірцевою для себе. Завдяки **китайській пропаганді** багато африканських урядів вважають китайську систему державного управління кращою за демократичний устрій. Тут найкраще приживаються китайські ідеологія, наративи, тому еліта прагне переймати досвід в КНР щодо державного управління. Понад 80000 африканців навчається в університетах КНР. Це вдвічі більше, ніж у США.

Відповідно **прихильність національних еліт** дає можливість Пекіну лобіювати свої інтереси. Це можна побачити на прикладі того, коли США підвищили тарифи на імпорту текстильних товарів з Китаю і обмежили обсяги, то китайські підприємці безперешкодно відкривали фабрики в африканських країнах і забезпечили експорт своїх товарів через пільгову програму «Акт африканського росту та можливості» (AGOA). До США ці товари вже потрапляли як такі, що вироблені в Африці.

3. Китай отримав доступ до африканських ресурсів, критично важливої інфраструктури і ринку. КНР видобуває та використовує нафту, газ, деревину, залізну руду, золото, мідь, уран, кобальт, літій і діаманти. Ангола і Нігерія експортують до Китаю вуглеводні, Південна Африка – золото, платину, залізну руду, Демократична Республіка Конго – мідь, кобальт і діаманти, Габон – марганець.

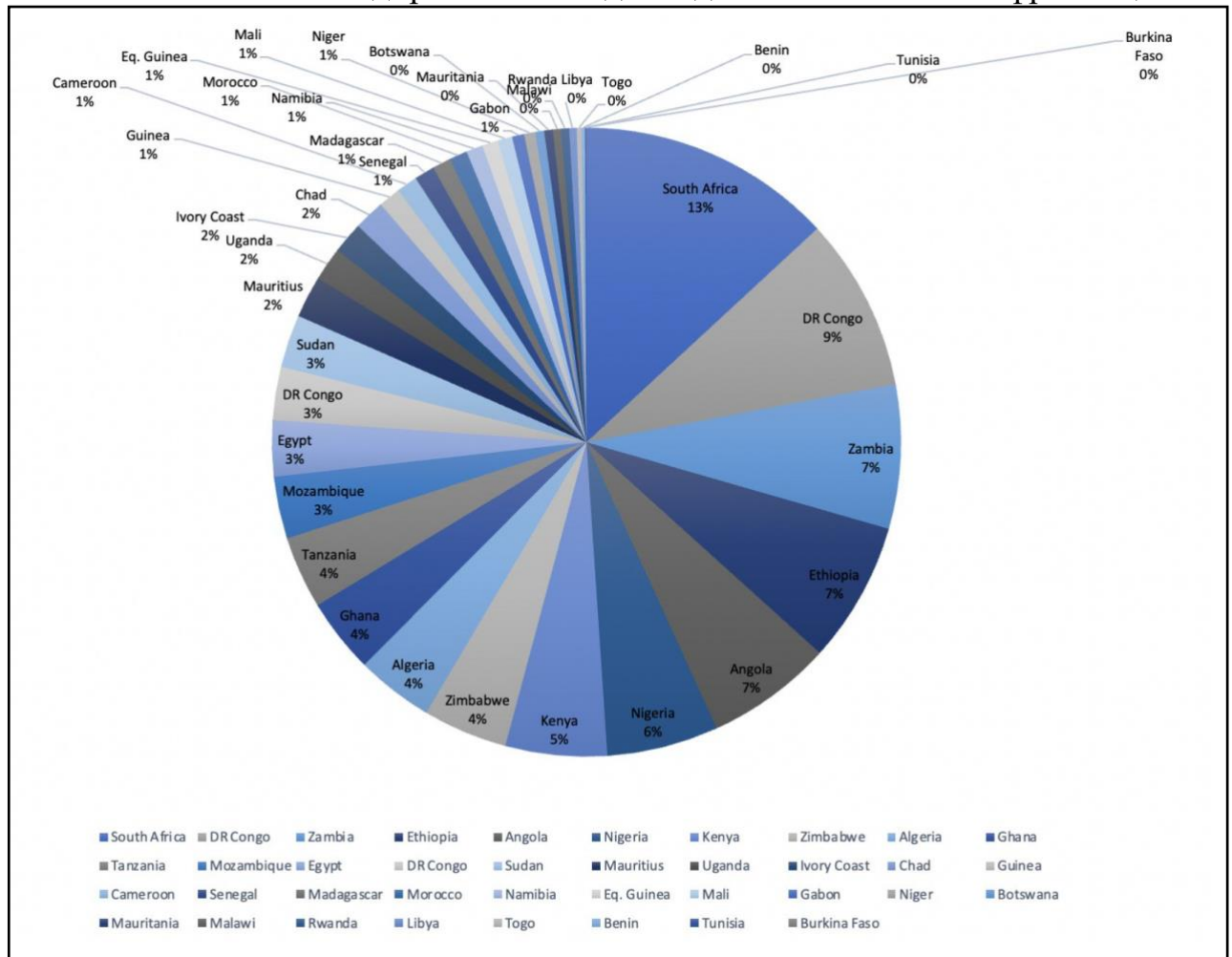
Китай також розглядає Африку як аграрну базу, яка допоможе Пекіну закрити потреби в імпорті продовольства. Приблизно 10% африканських земель

аграрного спрямування належать китайським бізнесам, а це мільйони гектарів, де вирощують зернові, тютюн, рис, бавовну та інші культури. Китай вклав в Камерун інвестиції і технології, щоб зробити цю країну одним з найбільших регіональних виробників рису до 2030 року.

КНР планує заповнити ринок Африки не просто дешевими товарами, а виробами з доданою вартістю, а це електроніка, автомобілі та інше, текстиль. У такий спосіб китайці витісняють з континентального ринку західний світ.

Китай нарощує продаж свого озброєння. Санкції проти Росії допомагають йому в цьому і він буде робити все, щоб насичити Танзанію, Нігерію, Судан, Камерун своєю зброєю. ВПС Малі, Анголи і Гани користуються китайськими гелікоптерами.

В Африці діє 10000 китайських компаній, яким належить 12% індустриального виробництва на континенті, 50% інфраструктурного або квартирного будівництва. Присутність китайських підприємств в Африці спрямована на створення високооплачуваних робочих місць для китайських підрядників, а місцеве населення залучають лише як дешеву робочу силу. Загалом в китайських підприємствах задіяно декілька мільйонів африканців.

Китайські інвестиції в африканські країни у відсотковому співвідношенні.

Як видно з діаграми, Китай найбільше інвестує в країни, які багаті на корисні копалини, а це Демократична Республіка Конго, Замбія, Ефіопія, Ангола,

Нігерія. Пріоритетність інвестицій визначається так: транспорт, енергетика, видобуток мінеральних ресурсів, нерухомість.

Реалізовані та заплановані залізниці, які Китай зводить на континенті.
 Сірим – корейські проекти, жовтим – індійські.

Китай в Африці спершу отримує **лояльність національних лідерів**, а вже через них доступ до матеріальних і людських ресурсів. Щоб ще більше прив'язати керівників африканських країн до себе, КНР кожних три роки організовує **Форум китайсько-африканської співпраці (FOCAC)**.

В планах Китаю до 2035 року виділити на Африку 60 млрд. дол. США транспортних інвестицій в рамках ініціативи ОПОШ. Це буде зроблено для того,

щоб простимулювати Африку експортувати більше своїх ресурсів саме до Китаю.

Мінуси такої співпраці:

1. **Усі інвестиції є кредитами.** У багатьох країнах згодом виникали проблеми з тим, щоб погасити ці кредити. Також частина країн (наприклад, Ангола) взяли кошти як суверенний борг. Китай спеціально створює таку боргову пастку, оскільки з африканськими лідерами важко співпрацювати. **Боргові зобов'язання дають можливість КНР впливати на африканські уряди і контролювати економічні процеси.** Сьогодні кількість кредитів з боку Китаю для африканських країн становить 1200 позик. Найбільше серед усіх заборгували Ангола (42,6 млрд. дол. США), Ефіопія (13,7 млрд. дол. США), Замбія (10,1 млрд. дол. США), Єгипет (7,9 млрд. дол. США), Нігерія (7,3 млрд. дол. США).

2. Китайська економічна інтервенція в Африку, тобто, за видобутком корисних копалин та імпортом деревини, негативно впливає на довкілля. Збитки від щорічної вирубки лісу в Африці становлять 17 млрд. дол. США.

3. Китай також стикається з міжкультурними труднощами у співпраці. Конфлікти між китайськими і місцевими працівниками виникають часто, оскільки африканці вважають, що їх дуже дешево експлуатують, а співпраця з Китаєм є економічно несправедливою. Африканські лідери раді Китаю, оскільки **КПК підтримує наратив про негативне ставлення до західних країн, як до нещадних колонізаторів.** Більше того ці настрої постійно підігриваються **Росією і КНР.** Також Китай не вимагає за свої інвестиції реформ, екологічних стандартів, демократизації. Для КНР важливо вдало домовитися з лідерами і мати особливі умови для вигідного бізнесу. **Соціально корисна інфраструктура,** збудована китайцями, є предметом політичного піару **африканських урядовців.**

Водночас низка африканських країн раді співпраці зі США і військова присутність американців усе ще є суттєвою в Африці.

Конкуренція між США і КНР в Африці буде загострюватися в галузях безпеки, технологій, економіки, політичного впливу.

У найближчі роки США будуть більше уваги приділяти африканському континенту в зовнішньополітичній діяльності Америки, залученні американських інвестицій, технологій та ресурсів, відкриття можливостей виходу на американський ринок.

5. Китай в Індо-Тихоокеанському регіоні

Загалом, за оцінками багатьох аналітиків, Китай, не дивлячись на те, що є сухопотною потугою, приділяє багато уваги острівним країнам Індійського та Тихого океанів. Це пов'язано як з його прагненням отримати першість в економіці та протистояти зростанню могутності Індії, так і намірами максимально ізолювати та реінкорпорувати «бунтівну острівну провінцію» Тайвань в Тихому океані. Останнє є пріоритетом №1 для Пекіну.

5.1. Мальдівські острови – зона геостратегічного значення

Для КНР Мальдіви є привабливими, адже ця країна 200 островів розташована біля узбережжя Індії. Її населення становить 400 тисяч осіб. Під контролем Мальдів перебуває морська зона важливого стратегічного значення для регіону Індійського океану, яка за площею втричі більша за Велику Британію.

Інвестиції в Мальдіви почалися після візиту Сі Дзіньпіня сюди у 2014 році. Тогочасний президент Абдула Ямін говорив, що неможливо надавати якісні державні послуги на 200 островах країни одночасно. Він хотів зосередити

населення поблизу столиці на штучному острові Хулхумале. На заселення цього острова мальдівська влада **позичила кошти в КНР**. За даними Центробанку Мальдів, тогочасний борг уряду перед Китаєм становив 600 млн. дол. США, з яких 374 млн. дол. США призначалися на розширення міжнародного аеропорту і 68 млн. дол. США на будівництво мосту. Водночас уряд надав державні гарантії на 935 млн. дол. США для будівництва житла і проведення енергомережі на Хулхумале.

У січні 2016 року китайська державна компанія China Communications Construction Company підписала угоду з Ахмедом Сіямом Мохамедом – лідером партії в правлячій коаліції А. Яміна і одного з найбільших бізнесменів у туристичному секторі Мальдів – про будівництво найбільшого курортного комплексу. Пізніше, вже нова влада з'ясувала, що компанія Сіяма Мохамеда **будувала курорт за кредитні кошти Експортно-імпортного банку Китаю**, а державні гарантії Мальдів в цьому проекті становили 127,5 млн. дол. США.

Китай уклав угоду з президентом Абдуллою Аміном, який через **корумпованих чиновників завищив вартість контракту на розбудову інфраструктури**, отримавши вигоду, а Мальдіви потрапили в боргову яму у понад 1,5 млрд. дол. США – понад 30% ВВП країни. Окрім того, були ще таємні гарантії на 3 млрд. дол. США.

У 2018 році відбулося відкриття мосту довжиною в 2 км, який з'єднав столицю Мале з міжнародним аеропортом і штучним островом Хулхумале. Міст став **своєрідним символом ініціативи ОПОШ для регіону Індійського океану**. Загальна вартість мосту становила 210 млн. дол. США. Проте міст водночас є прикладом того, які проблеми можуть отримати країни через проект ОПОШ.

Того ж року Абдулла Ямін програв вибори. Financial Times писала, що нова влада навіть не уявляла масштаб боргу і розмір прихованих державних гарантій. Команда нового президента Ібрагіма Мохамеда Соліха висловлювала припущення, що розмір боргу міг становити 3 млрд. дол. США, що є дуже великою сумою для країни з ВВП 4,9 млрд. дол. США у 2017 році.

Новій владі довелося звертатися до КНР, щоб реструктурувати і скоротити борг, оскільки **вартість проектів, а відповідно і розмір кредитів були завищені**.

Новий уряд у той час відмовився обмінювати боргові зобов'язання на частки в інфраструктурі, адже це означало би, що частина території Мальдів опинилася би під контролем Китаю. Мальдіви мали приклад Шрі-Ланки в 2017 році, коли довелося **віддати китайській держкомпанії збудований на китайські гроші порт вартістю 1,3 млрд. дол. США в оренду на 99 років через неможливість обслуговувати борг**.

Ще в 2018 році експерти Університету Джонса Хопкінса назвали політику КНР новою колонізацією Азії і Африки. І тоді Мальдівам довелося звертатися за допомогою до Індії як найважливішого партнера. За час правління А. Яміна відносини з Індією погіршилися. Взаємовідносини відновлював президент Соліх, завдяки якому Індія пообіцяла Мальдівам фінансову допомогу в розмірі 1,4 млрд. дол. США.

І ось вже в 2024 році між Мальдівами та Індією виник конфлікт. Стосунки між країнами різко погіршилися через скандал, коли мальдівські чиновники образили прем'єра Індії Нарендру Моді. Моді 4 січня 2024 року розмістив у соцмережі X фотографії з відпочинку на пляжі в Лакшадвіпі і закликав індійців частіше відвідувати цей індійський архіпелаг для відпочинку. А вже 7 січня троє заступників міністра інформації Мальдів написали образливі коментарі і назвали Моді «клоуном» та «маріонеткою Ізраїлю». Це розпалило ворожнечу в індійських соцмережах. Чиновників звільнили, але одна з найбільших платформ Індії EaseMyTrip зупинила бронювання на Мальдіви. Індійські туристи відмінили понад 8000 бронювань готелів та понад 2500 авіаквитків на Мальдіви. МЗС Індії викликало у посла і висловило йому протест, а індійські актори Амітабх Баччан, Салман Кхан та Акшай Кумар закликали співгромадян відпочивати в Індії і не їздити на Мальдіви.

Загалом для Індії новий президент Мохамед Муїззу є доволі проблемним, оскільки на виборах він йшов з гаслом «Індія – геть». І всі його кроки спрямовані на укріплення впливу КНР в Мальдівах. Міністр оборони Мальдів Мохамед Гассан Момун підписав угоду з **Китаєм про безоплатне надання з боку КНР військової допомоги**. Ці домовленості були досягнуті напередодні виведення з Мальдів індійського контингенту. Водночас президент Мохамед Муїззу

запевнив, що індійські війська більше не перебуватимуть на Мальдівах. Це призвело до занепокоєння в Нью-Делі, оскільки Індія і Китай конкурують за вплив на цю країну.

У Newsweek була опублікована інформація про те, що **Китай намагався підкупити Мальдіви за допомогою пожертви 1500 тон питної води**. Державна телерадіокомпанія Мальдівських островів Public Service Media повідомила, що автономний район Тибету Китаю Сідзан передав Мальдівам пожертву 1500 тонн питної води, щоб вирішити проблему з нестачею води на островах. Користувачі соцмереж звинувачували, що ця вода призначена особисто для діючого президента Мохамеда Муїззу.

За оцінками Світового банку, у 2020-2023 роках туризм становив 28-30% економіки Мальдів. Частка туризму в ВВП – 6,5%. **Китай – третя за величиною країна, яка забезпечує туристичний потік на Мальдіви**. Найбільша кількість туристів у 2023 році була з Індії – 209198 осіб, на другому місці Росія - 209146 осіб, Китай на третьому - 187118 осіб.

Держборг Мальдів у 2023 році досяг 113,7% ВВП. **Головним кредитором є Китай - 1,37 млрд. дол. США**, а це 20% боргу. Попередній президент Мальдівів Мохамед Нашід, який правив до 2018 р., називав **політику Пекіна «борговою пасткою»**. Борг перед Індією становить 124 млн. дол. США.

Китай цілеспрямовано упродовж 20 років нарощує зв'язки з острівними державами Індійського океану в раках згаданої вище стратегії **«низанки перлів»**, що спрямована на створення **логістичних опорних пунктів у рамках ініціативи ОПОШ**.

У 2024 році розгорнулася нова геополітична битва за Мальдіви, в якій Пекін бореться за лідерство. І в цьому йому допомагає діючий президент країни Мохамед Муїззу, який переорієнтовує зовнішню політику Мальдів з Індії на ісламський світ та Китай.

Між Індією і Мальдівами упродовж багатьох років була співпраця щодо навчання індійськими спеціалістами мальдівського військового персоналу, передачі техніки та зброї, будівництва військових об'єктів. Нова влада також дала зрозуміти, що припинить дію меморандуму про співпрацю у галузі гідрографії, яку Індія та Мальдіви підписали у 2019 році і якою передбачається спільне дослідження морського дна у водах Мальдів.

Індія і Китай змагаються за контроль над Індійським океаном, який є конектором для східного берега Африки, Перської затоки, Червоного моря з Суецьким каналом. Мальдіви розташовані поряд з одним з найжвавіших морських шляхів «Схід-Захід». Вразливим місцем Китаю є Малакська протока. Через неї постачається 60% енергоресурсів, але китайці не мають прямої присутності там. Цю ситуацію Китай намагається виправити за допомогою будівництва військової бази в Камбоджі.

Індія у відповідь на зближення Китаю і Мальдів розширює і укріплює військову інфраструктуру на Андаманських та Нікобарських островах, які забезпечують контроль над проходом в Індійський океан через Малакську протоку.

Китай має значно більше грошей, ніж Індія, і може задовольнити запити Мальдів. Він це може зробити і за допомогою приватних підприємств, але й індійці не дадуть мальдівцям вийти з їхньої сфери впливу.

Зближення Китаю з Мальдівами дає потенційні переваги КНР. Мальдіви розташовані вздовж одного з найбільших морських торговельних шляхів в Індійському океані, через який транспортується 80% китайського імпорту нафти.

Порівняння глобальних нафтових потоків, бар./день, станом на 2014 р.

Вплив на цю країну дає певні гарантії безпеки доступу до нафти з Перської затоки. **Муїззу є виключно прокитайським президентом Мальдів.** Він використав момент, коли в суспільстві накопичився гнів серед мусульманського населення островів через ставлення прем'єр-міністра Індії Нарендри Моді до мусульман в Індії. Але при цьому мало згадується про становище уйгурських мусульман в Китаї.

Експерти говорять, що Муїззу не прагне повністю замінити Індію Китаєм, а хоче використовувати слабкі відносини двох країн як важіль для досягнення найкращої угоди. Мальдіви досі залишаються частиною зовнішньополітичної стратегії Моді «Спочатку сусідство», яка спрямована на зміцнення відносин з географічними сусідами Індії. В рамках цієї програми Індія виділила 500 млн. дол. США на проекти доріг і мостів у 2021 році та оголосила про кредитну лінію на 100 млн. дол. США у 2022 році для підтримки ініціатив розвитку, зокрема щодо кібербезпеки та доступного житла.

Водночас США бачать Мальдіви як важливого партнера в галузі безпеки та продовжують спільні програми у боротьбі з тероризмом і торговельних ініціатив. Однак США відкрили тут представництво лише у 2023 році, а економічна допомога в розмірі 36 млн. дол. упродовж 5 років є мізерною порівняно з Китаєм та Індією.

В контексті прокитайської політики з 2022 року Мальдіви сприяють РФ в обході санкцій і експортують до Росії чіпи, зокрема за рік повномасштабного вторгнення це було 400 тисяч мікросхем на суму 53 млн. дол. США.

Митні дані аналізувало видання Nikkei Asia, які отримало від індійської дослідницької фірми Export Genius. Кожне постачання вартувало 50 тис. дол. США. Мальдіви посіли друге місце після Китаю включно з Гонконгом щодо імпорту мікросхем до РФ.

У розслідуванні видання вказується, що постачання чипів зі США до Росії можливі, якщо одержувачем вказувати мальдівську торгову або експедиторську компанію. Але при цьому ні одна з 14 компаній, які займаються експортом мікросхем до Росії, не розташовані на Мальдівах. Наприклад Mukines Corp., яка надала Росії чипів на суму 40 млн. дол. США, зареєстрована в Лондоні.

США почали перевіряти експедиторів на Мальдівах. У травні 2022 року Міністерство торгівлі США висунуло звинувачення Intermodal Maldives щодо постачання частин літаків в РФ попри дію санкцій. Це якраз той період, коли «Аерофлот» відновив прямі регулярні авіарейси з Москви до Мале.

6.2. Шрі-Ланка – від демократії до диктатури

Регіон Індійського океану займає важливе місце в стратегічних розрахунках Пекіна з певних причин:

- **Малаккська протока є воротами між Індійським і Тихим океанами.** Більшість китайського імпорту нафти проходить через цей маршрут. Китай побоюється, якщо регіон Індійського океану опиниться під владою конкуруючих держав, вони потенційно можуть заблокувати маршрут, обмеживши тим самим імпорт енергоносіїв до Китаю. На думку очільників КНР, найбільшою проблемою може стати Індія, для якої Індійський океан завжди був зоною впливу. Китай має з Індією не найкращі стосунки, тому хоче контролювати регіон Індійського океану своїми методами.

- **Китай прагне оточити Індію за принципами китайської гри Го,** де потрібно супротивника максимально обмежити в території, щоб він не мав простору для маневрів. З цією метою Китай намагається побудувати міцні відносини з меншими державами Південної Азії. Для цього він використовує Пакистан («всепогодний союзник»), інвестує за рахунок кредитів, консолідує відносини з регіональними політичними елітами, будує інфраструктури з військовими цілями. Таким чином Китай зміцнив свій вплив в Шрі-Ланці, Пакистані, Бангладеш, М'янмі, Мальдівах, оточуючи Індію в межах китайської зони впливу.

- **Геостратегічне розташування Шрі-Ланки в Індійському океані дає Китаю потрібний «оглядовий майданчик».**

У Шрі-Ланці КНР розгорнула низку великих проєктів, зокрема новий глибоководний порт, аеропорт, дороги та новий конференц-центр. Керівництво країни уклало угоду з Китаєм – і невдовзі Шрі-Ланка потрапила до боргової пастки. Подібна ситуація трапилася в Камбоджі, де уряд також підписав угоду на побудову глибоководного порту, не виконав угоди – і **Китай виселив своїх**

орендодавців, збудував свою велику базу ВМС, створивши серйозну загрозу безпеці в регіоні.

Президент Шрі-Ланки Махінда Раджапакса свого часу набрав боргів більше, ніж їх могла виплатити держава. Він **взяв позику під високі відсотки для будівництва порту, хоча в цьому не було необхідності.** Потім Раджапакса програв вибори, але борг держава повинна була сплатити. Зовнішній борг Шрі-Ланки становив 51 млрд. дол. США. Шрі-Ланці довелося віддати порт Хамбантота китайському державному підприємству в оренду на 99 років, хоча в його будову було вкладено 1,8 млрд. дол. США. Також спорудили стадіон для крикету, який не використовувався, дуже багато грошей було витрачено на дороги.

Уряд Китаю запевняв, що ця гавань не буде використовуватися для військових цілей, але в 2014 році напередодні візиту до країни прем'єр-міністра Японії Сіндзо Абе у доках перебували два китайські підводні човни.

Щоб вийти зі скрутного становища, потрібно було робити зовнішні позики. Шрі-Ланка розпочала переговори зі Світовим банком, з МВФ, з Китаєм, з Японією, з Індією, які є кредиторами Шрі-Ланки. Індія надала 4 млрд. дол. США кредитної лінії і гуманітарну допомогу. А Китай відмовився надавати новий кредит.

Шрі-Ланка завжди була ближчою до Індії. Проте упродовж останніх років **Китай інтенсивно нарощував свій вплив на Шрі-Ланці за допомогою кредитів, фінансування та підкупу влади.** Родина Раджапакса була тісно пов'язана з Китаєм, тому і просувала китайські проєкти. Завдяки цій родині вплив Китаю зростає. КНР задіяна у велику кількість проєктів: від портів, аеропорту, проєкту портового міста до доріг, енергетики, телекомунікацій і водопостачання. Окрім того, **Китай є найбільшим торговим партнером Шрі-Ланки.**

Жителі Шрі-Ланки вважають, що активна співпраця з Китаєм стала однією з причин найгіршої економічної кризи в країні. Це призвело до масових протестів у березні 2022 року. Ініціаторами протестів були студенти. **Уряд оголосив надзвичайний стан і арештовував активістів, обмежував доступ до соцмереж.** У середині квітня 2022 року міністерство фінансів Шрі-Ланки оголосило про дефолт за зовнішнім боргом з метою зберегти останні валютні резерви та попередити кредиторів про кризу. В травні 2022 року прем'єр-міністр Махінда Раджапакса подав у відставку. Його місце заняв Раніл Вікрасінге.

З 2019 року в Шрі-Ланці відбувається наступ на демократію, який проявляється в надмірній присутності релігійного фактора (буддизму) в політиці, арештах активістів на протестах, дискримінації мусульман та жінок. У внутрішній політиці поширювалося кумівство, корупція, призначення відставних офіцерів на посади, клановість у політиці.

Щодо інформаційного впливу, то пропекінські впливові особи активізували свою активність у медіа-просторі для охоплення молодого покоління шрі-ланкійців. У 2022 році посилили обмеження свободи преси та напади на журналістів.

Китай використовує тісні зв'язки з елітами: зв'язки на високому рівні призвели до того, що політичні та бізнес-лідери ретранслюють китайську пропаганду на внутрішніх і на міжнародних форумах, зокрема щодо прийняття китайської моделі управління та ситуації з правами людини в Сіндзяні. Державна газета Daily News, національна ділова газета Daily FT і деякі керовані елітою культурні організації та аналітичні центри розповсюджували китайський контент і наративи.

Зусилля спрямовані на те, що заглушити критику: на журналістів і інформаційні видання Шрі-Ланки, які повідомляють правду про китайський уряд або його втручання в ситуацію в країні, посольство Китаю чи інші пов'язані з державою Китаю суб'єкти чинили тиск, змушуючи їх вибачитися або видалити вміст. Такі інциденти сприяли певній самоцензурі серед журналістів.

Відсутність місцевих китайськомовних ЗМІ свідчить про нечисельну китайську діаспору в країні. На Шрі-Ланці проживає приблизно 3000 представників китайської діаспори.

Шрі-Ланка має обмежене уявлення щодо внутрішньої китайської політики та механізмів впливу Комуністичної партії Китаю. В країні є активна свободи преси і зростаючий контингент серед громадянського суспільства, який привертає увагу до китайської державної пропаганди, прихованих маніпуляцій у соціальних мережах та інфраструктурних проєктів за участю Китаю (портове місто Коломбо). Медіаграмотність у країні відносно висока, що є перешкодою для поширення китайського впливу.

Професіоналізм ЗМІ на Шрі-Ланці низький, культура журналістських розслідувань низька, але зростає кількість тренінгів для журналістів та урядових ініціатив щодо усунення цих прогалин. Останніми роками уряд також посилив напади на журналістів, підвищуючи ризик самоцензури щодо поглядів, які суперечать лінії уряду.

Враховуючи політичну нестабільність Шрі-Ланки, уряд Китаю розпочав **стратегію довгострокової взаємодії в усіх напрямках:** координація заходів та фінансування організацій, які охоплюють різні верстви населення, зокрема це стосується Асоціації дружби Шрі-Ланка – Китай та Молодіжної дружби Шрі-Ланка – Китай. Використовуючи спільну буддистську спадщину, Китай допоміг створити Асоціацію буддистської дружби Шрі-Ланка – Китай у 2015 році та вніс кошти в буддистську телестанцію Шрі-Ланки. У грудні 2021 року посол Китаю здійснив триденну поїздку до регіону Джафна, де переважають таміли.

На Шрі-Ланці відбуваються семінари з просування китайської моделі управління. Це відображає дві політичні тенденції:

- 1) афілійовані з КПК організації просувають китайську модель управління в таких країнах, як Шрі-Ланка;
- 2) політичні постаті в цих країнах готові досліджувати можливості, які пропонує китайська модель управління, ціною ліберальних демократичних цінностей.

У розслідування індійських медіа, говориться, що Індія переконана, що **китайські агентства фінансували деякі протести** проти угоди East Container Terminal (ECT). Ця тристороння угода з Індією, Японією та Шрі-Ланкою була

підписана і діяла під час правління Сірісени-Вікрамасінге. Вона була скасована через масовий протест профспілок у порту Коломбо. Члени профспілки порту погрожували зупинити всі операції в порту, якщо уряд погодиться на розробку ЕСТ за угодою про державно-приватне партнерство (ДПП) з індійським розробником/оператором порту. Уряд піддався цьому тиску - і індійській компанії Adani Group було відмовлено в укладенні контракту ЕСТ на підставі національних інтересів Шрі-Ланки. Однак Кабінет міністрів Шрі-Ланки вирішив одночасно віддати цей проект спільного підприємства з відновлюваної енергетики вартістю 12 млн. дол. США Китаю MS/Sinosar-Etechwin (Rubatheesan, 2021). Журналісти газети The Sunday Times стверджували, що китайська розвідка стоїть за затримкою виконання портової угоди ЕСТ з Індією (The Sunday Times, 2021). Якою б правдивістю не були такі заяви з боку медіа, але журналісти-розслідувачі упродовж тривалого часу вивчали геополітичний вплив Китаю на процес прийняття стратегічних рішень у Шрі-Ланці. Тому можна припустити, що протести мали явну підтримку внутрішньої політичної сили, яку підтримував Китай. Насамперед маніпуляція відбулася на основі страху, що певні зовнішні сили заволодіють стратегічними активами Шрі-Ланки. Цю паніку поширювали ультранаціоналісти. З уст протестувальників і посадовців звучало про неприйняття угод від західних сторін, зокрема мова йшла про грант Millennium Challenge Corporation (MCC) Compact від США, Угоду про статус збройних сил США, фінансований Японією проект Light Rail Transit (LRT) та проект East Container Terminal (ECT) від Індії. Це вказує на політичну прихильність уряду Шрі-Ланки до Китаю.

Сильний вплив Китаю на Шрі-Ланці культивувався шляхом підкupu та фінансування політичного кола, еліт та інших груп впливу, включаючи політичні партії.

Інший метод впливу за словами міністра закордонних справ Індії С. Джайшанкара – це ситуація з меншинами і правами людини на Шрі-Ланці. У звіті Human Rights Watch вказано на серйозні виклики для Шрі-Ланки на міжнародному рівні, які можна вирішити лише шляхом багатосторонньої підтримки та дипломатії. **У минулому Китай підтримував Шрі-Ланку, захищаючи її в Комісії ООН з прав людини щодо занепокоєння з правами людини з боку Заходу.**

Посилення мілітаризації різних секторів під час президентства Готабая демонструє його близькість до моделі розвитку Китаю. Країни з напівавтократичними мажоритарними урядами, слабкими демократичними показниками, відсутністю верховенства права та поваги до основних прав людини є ідеальним місцем для експериментів **щодо впровадження китайської моделі.** М'янма з недавнім державним переворотом і Шрі-Ланка відійшли від демократичних моделей до військово-автократичних. **В обох сценаріях Китай був ключовим стратегічним партнером,** який підтримував правлячі режими на міжнародних форумах. В обох цих країнах Китай має велику програму розвитку інфраструктури через ініціативу «Один пояс, один шлях», а також прямий політичний вплив.

Human Rights Watch у своєму останньому звіті щодо Шрі-Ланки назвала милітаризацію як загрозу для демократичного суспільства.

Стратегічну спільноту очолює прихильна до Китаю група публічних інтелектуалів, які продовжують підтримувати зростаючий вплив Китаю. Існують кластери публічних інтелектуалів, які отримують більше прайм-тайму та постійно присутні в ЗМІ. Їхні аргументи допомогли схилити громадську опозицію проти угоди East Container Terminal (ECT) і розпалили зростаючі антиіндійські настрої. **Посольство Китаю в Коломбо відіграє вирішальну роль у цій стратегії**, активно залучаючись до соціальних мереж і просуваючи альтернативну модель на Шрі-Ланці.

6.3. Філіппіни: «гарні умови» з високою ціною

Китай популяризує свої інвестиції як привабливі за рахунок м'яких умов кредитування порівняно з кредитами західних донорів. Але китайські гроші працюють виключно в інтересах Китаю. Натомість західні позики працюють в інтересах країни-одержувача.

Коли Філіппіни виявили бажання взяти позику в 200 млн. дол. США в Світового банку для телекомунікаційного проекту у 2006 році, то несподівано Експортно-імпортний банк Китаю запропонував свій пільговий кредит у розмірі 329,5 млн. дол. США під 3% на 15 років. На перший погляд, пропозиція була привабливою, але була одна умова - **китайська державна компанія ZTE буде головним підрядником проекту**. Потім виявили, що ціна **реалізації проекту завищена в п'ять разів**. Політичний скандал на фоні цих умов призвів до розірвання контракту.

Китай постійно намагається втручатися в справи Філіппін, оскільки ця країна є партнером США і має стратегічне розташування в Тихому океані. У північних частинах філіппінських провінцій сигналізують про раптовий великий вплив китайських студентів у Каган. **У цьому регіоні керує пропекінський губернатор**.

Влада Філіппін відкрито виступає за те, щоб китайських дипломатів висилали з країни, якщо вони беруть участь в операціях впливу.

Першим великим занепокоєнням Філіппін щодо китайського впливу було пов'язане з **китайськими сайтами онлайн-ігор** - Philippine Offshore Gaming Operations (POGO). **130 тисяч китайських працівників і операторів онлайн-казино зосередилися навколо важливих філіппінських баз**, зокрема довкола Кемп-Агінальдо, де розташовані Міністерство національної оборони, штаб-квартира Філіппінської національної поліції в Кемп-Краме та головні штаби ВПС та ВМС, а також штаби частин філіппінської армії. Тодішній радник з питань національної безпеки Гермогенес Есперон попередив, що велика кількість громадян Китаю, багато з яких не мають документів чи в'їхали до країни за фальшивими документами, становлять загрозу національній безпеці.

Показово, що присутність китайців зосередилася поблизу стратегічних об'єктів у Метро-Манілі під час перебування при владі пропекінського президента Родріго Дутерте.

Міністр оборони Філіппін Делфін Лоренцана наполягав на перенесенні всіх китайських онлайн-казино в ізольовані центри далеко від об'єктів, пов'язаних з національною безпекою. **Адміністрація Дутерте протистояла закликам закрити чи перенести китайські гральні притони, оскільки в 2016-2019 роках POGOs принесли прибутку 4,1 млрд. дол. США.**

Мер міста Бамбана Аліса Гуо породила нову паніку щодо китайських агентів. Сенат зобов'язав мера надати документи цих осіб включно зі свідоцтвом про народження, дипломом про освіту та інші докази того, що особа виросла на Філіппінах. Мер не змогла задовольнити цей запит. Відповідно Алісу Гуо звинуватили в причетності до незаконної діяльності китайських казино і у зв'язках з компанією Hong Sheng Gaming Technology.

Уряд Філіппін розслідує зростання кількості китайських студентів у провінції Кагаян, в якій розташовані військові об'єкти. В університетах провінції навчається більше 4000 китайських студентів. Це доволі високий показник у порівнянні з невеликими розмірами міських центрів і навчальних закладів у провінції, яка розташована поблизу Тайваню. У провінціях Каган і Ізабела розташовані військові об'єкти згідно Угоди про розширене оборонне співробітництво (EDCA) зі США, що використовуються американськими збройними силами.

Увага Філіппін прикута до військовослужбовців, які здобули освіту в Китаї. Настороженість спровокував Китай, який заявив, що він має запис спеціальної домовленості з віце-адміралом Альберто Карлосом з приводу спірних земель у Південно-Китайському морі. Віце-адмірал брав участь у програмі Народно-визвольної армії Китаю та військово-морського флоту, він є верховним командувачем ВМС Філіппін, який наглядає за західними островами Філіппін і окупованими частинами в Південно-Китайському морі.

Філіппінська влада відкинула заяви Китаю і відкрито закликала до висилки китайських дипломатів, які займаються незаконною діяльністю з порушенням національного і міжнародного права. Міністр оборони Філіппін Теодоро підтримав це рішення. Філіппінці відійшли від сприйняття всього китайського як позитивного і віддають перевагу Сполученим Штатам та партнерам демократичного альянсу. Філіппінці скептично ставляться до наративів китайських державних ЗМІ, особливо на тлі загострення територіальної суперечки між двома країнами в Південно-Китайському морі. Негативна реакція громадськості змусила розірвати угоди між державними ЗМІ Китаю та ЗМІ Філіппін про спільне виробництво медіа-продукції.

У китайськомовних ЗМІ на Філіппінах переважає пропекінський контент, який може впливати на місцеву політику, оскільки представники китайської діаспори беруть активну участь у бізнесі та громадських справах.

Різноманітний медіа-ландшафт Філіппін забезпечує значну стійкість до спроб впливу Пекіна, забезпечуючи критичне висвітлення впливу Китаю та Комуністичної партії Китаю. Навіть загалом пропекінські ЗМІ часом критикують китайський уряд. Декілька філіппінських ЗМІ виконують роль сторожової журналістики.

Філіппіни завжди в центрі уваги більшості департаментів КПК, оскільки більша частина офшорних територій, на які претендує КНР, знаходиться в межах Філіппін. Найбільш суперечливий регіон охоплює ланцюг островів Спратлі, який розташований лише за 105 морських миль від філіппінського острова Палаван. Департамент роботи Єдиного фронту (UFWD), який є відділом ЦК КПК і збирає розвідувальні дані та керує відносинами з політиками та організаціями всередині та за межами материкового Китаю задля формування відповідних впливів на них, має триєдину мету на Філіппінах:

- посягти розбрат у внутрішній політиці держави, щоб спонукати населення зосередитися на внутрішньому конфлікті та напруженості, а не на Китаї як на головній загрозі;

- послабити американо-філіппінський оборонний альянс і просувати прокитайський уряд у Манілі;

- сформуванню громадську думку Філіппін на підтримку планів і цілей Пекіна.

Напередодні губернаторських виборів у Філіппінах у травні 2022 року UFWD намагався маніпулювати Мануелем Момбою, губернатором Кагаян-дель-Сур, щоб він виступив проти щорічних американсько-філіппінських навчань Balikatan. Навчання відбулися, але Момба оголосив, що він не підтримуватиме американські сили.

Філіппінські журналісти, науковці та співробітники розвідки відстежили роботу **Об'єданого фронту в декількох псевдостратегічних аналітичних центрах в Манілі**, які просувають однобічний аналіз і коментарі на підтримку індо-тихоокеанської морської політики керманіча Сі, а також виступають з принизливою критикою тих, хто відкидає його плани. Це стосується Філіппінської асоціації вивчення Китаю (PACS), Азіатсько-Тихоокеанської асоціації шляхів до прогресу та Інституту інтегрованих досліджень розвитку.

Аналітики також стверджують, що КНР має сильний вплив на філіппінські засоби масової інформації, зокрема World News і Manila Times, які популяризують китайські наративи.

Кампанія Naval Gazing. У вересні 2020 року Facebook оголосив, що ліквідував велику китайську мережу, яка використовувала фальшиві облікові записи та профілі, щоб дезінформувати щодо внутрішньої політики та подій у Південно-Східній Азії. Кампанія дезінформації була спрямована на:

- засудження присутності США в Тихому океані;

- вихваляння військово-морської досягнень КНР у Південно-китайському морі;

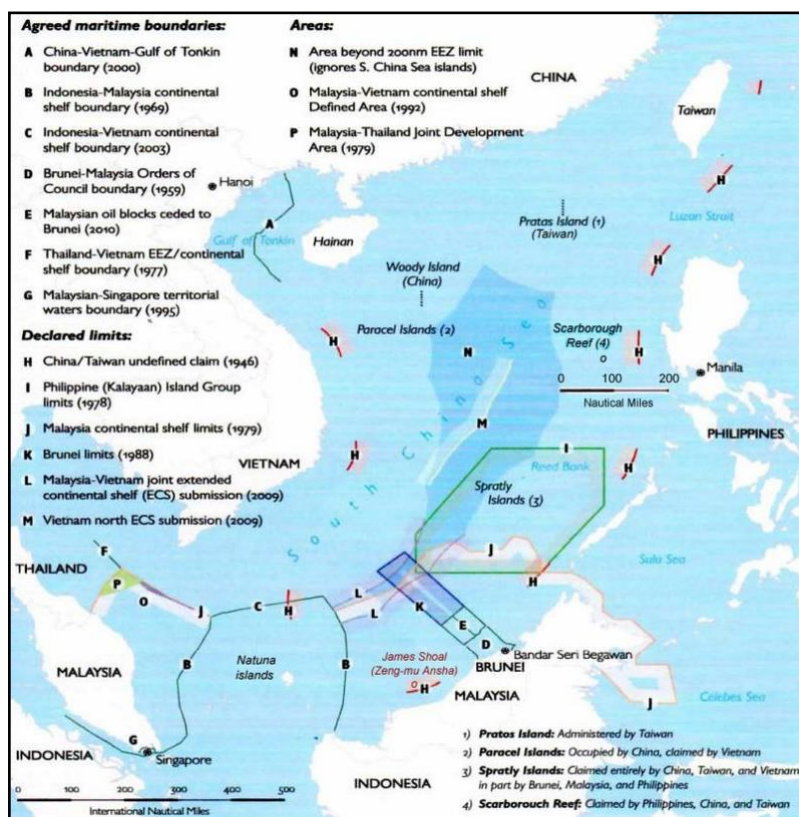
- сприяння діячам, прихильним до позиції Пекіна, включаючи тодішнього президента Родріго Дутерте.

Facebook відстежив осіб, які стояли за операцією, аж до провінції Фудзянь у Китаї. Вони відкрили 161 обліковий запис (Facebook та Instagram), одинадцять сторінок і дев'ять груп, щоб залучити 133000 підписників. Темп кампанії посилювався в лютому 2019 року, після заяви держсекретаря США Майка Помпео щодо зобов'язання Вашингтона обороняти Манілу в Південно-Китайському морі.

Філіппіни є ідеальною мішенню для операцій впливу в Інтернеті. У січні 2023 року в країні було 85,16 млн. користувачів Інтернету (73,1% населення). За даними рекламних компаній We Are Social і Hootsuite, на початку 2021 року люди проводили в Інтернеті в середньому 11 годин і 10 хвилин, що на той час було найвищим показником щоденного використання Інтернету в будь-якій країні. Найпопулярнішою платформою є Facebook, який у січні 2023 року мав 87,4 млн. акаунтів на Філіппінах.

Для Пекіна загальна мета полягає в тому, щоб фундаментально розірвати американсько-філіппінську співпрацю в галузі оборони, щоб отримати стратегічний простір для реалізації власного національного морського порядку денного.

Хоч Китай нарощує свій флот, на відмінну від американського, він логістично замкнений у відносно невеликих акваторіях Південно-Китайського та Східно-Китайського морів. Для ймовірних агресій щодо Тайваню чи чогось подібного, Китаю необхідно для збільшення своїх можливостей розірвати це напівкільце. Саме в напрямку «спірних» територій з Філіппінами відбувається основний рух просування Китаю за «напівкільце»: від постійного порушення водного та повітряного простору Філіппін, погроз, до створення «штучних островів», щоб відсувати межі берегової лінії та мати ближче «опорні пункти».

З останніх подій - відбулося зіткнення між суднами допоміжного флоту ВМС Китаю та Філіппін. Декілька філіппінських суден доставляли продовольчі вантажі на свої прикордонні острови, які Китай вважає своїми. Китайське судно протаранило та пошкодило філіппінське, а також застосувало проти нього водомети. Після чого Філіппіни попередили про ризики конфронтації та надали

інформацію, що понад 130 військових кораблів Китаю розгорнуті на кордоні з Філіппінами.

Союзники щодо цього випадку відреагували наступним чином:

- Японія готується розмістити свій контингент на Філіппінах, також вона передала засоби моніторингу та відстежування китайських кораблів;

- Філіппіни та Австралія підписали договори про спільне патрулювання Південно-Китайського моря.

- Міністр оборони США Ллойд Остін здійснив візит на Філіппіни та підтвердив, що Вашингтон у разі збройного конфлікту буде захищати острівну державу.

Поки всі очікують агресії щодо Тайваню, Китай робить гібридний наступ на окремі маленькі острови Філіппін, щоб розірвати «кільце стримування» та отримувати коридор з моря до океану.

7.3. Соломонові острови.

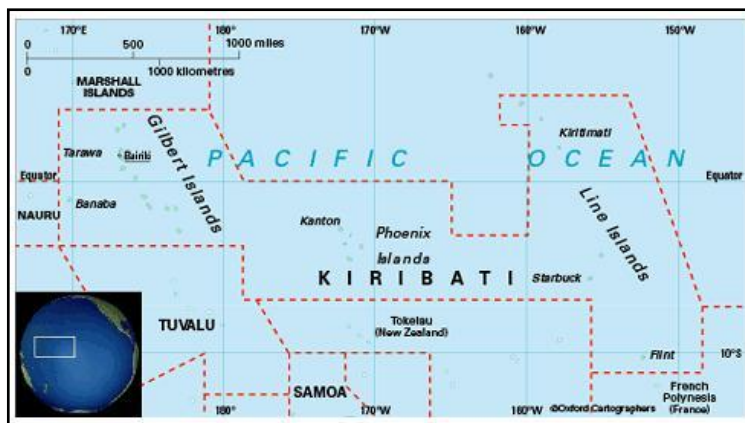
У 2019 році Соломонові Острови розірвали свої 36-річні відносини з Республікою Китай (Тайвань) і встановили дипломатичні відносини з Китайською Народною Республікою.

У квітні 2022 року Китай і Соломонові Острови підписали угоду про безпеку, яка передбачала розгортання китайської поліції на островах. Експерти стверджують, що це основа для постійної присутності китайських військово-морських сил. У 2022 році Соломонові Острови отримали від уряду Китаю **позику на інфраструктуру** в розмірі 66 млн. дол. США на будівництво 161 вежі мобільного зв'язку, поставленої телекомунікаційним гігантом Huawei. У травні 2024 року законодавці Соломонових Островів обрали прем'єр-міністром прокитайського кандидата Єремію Манеле.

6.4. Кірібаті.

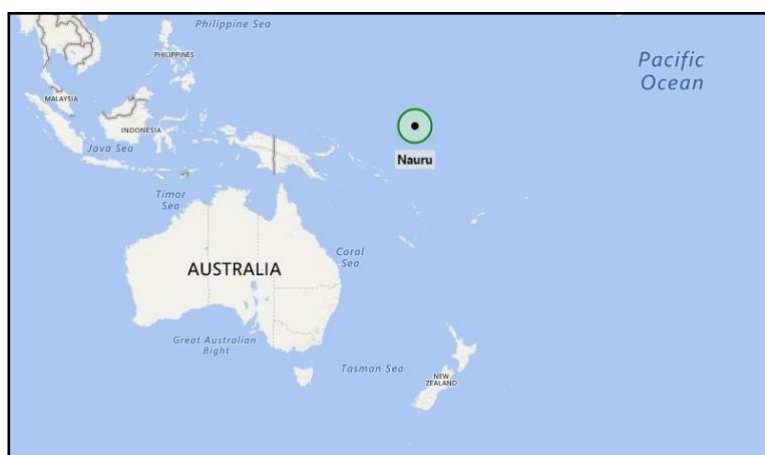
Кірібаті відновили зв'язки з Китаєм у 2019 році після припинення визнання Тайваню упродовж шістнадцяти років. Острівна держава, загальною площею суходолу численних атолів 811 кв. км, контролює одну з найбільших у світі виключних морських економічних зон площею

понад 1 млн. кв. миль в Тихому океані. Кордони максимально наближені до американського штату Гаваї. Це викликає занепокоєння в США з приводу потенційної військової активності Китаю поблизу своєї острівної території. У 2024 році офіційні особи Кірібаті підтвердили повідомлення про те, що в країні працює китайська поліція.

6.5. Науру

Науру офіційно скасувала своє визнання Тайваню і відновила відносини з Китаєм у січні 2024 року, через 19 років після того, як вона раніше розірвала відносини з Пекіном. Тайванські офіційні особи стверджували, що **Китай брав участь у «грошовій дипломатії»**, пропонуючи лідерам Науру **100 млн. дол. США на рік у вигляді грантів і виплати боргів**, щоб змусити острів змінити свої зв'язки. Науру офіційно приєдналася до **ініціативи ОПОШ** в березні 2024 року.

понад 1 млн. кв. миль в Тихому океані. Кордони максимально наближені до американського штату Гаваї. Це викликає занепокоєння в США з приводу потенційної військової активності Китаю поблизу своєї острівної території. У 2024 році офіційні особи Кірібаті підтвердили повідомлення про те, що в країні працює китайська поліція.

6. Флот подвійного призначення

Масштаби глобальної експансії КНР в Індо-Тихоокеанському регіоні потребують великого флоту. У 2023 році на сайті організації «The Outlaw Ocean Project» було опублікована стаття-розслідування «Флот, схильний до рабської праці та грабежу» Яна Урбіна (американський репортер-розслідувач, який є постійним дописувачем до The New York Times і The Atlantic, автор бестселера «The Outlaw Ocean» і засновник некомерційної журналістської організації «The Outlaw Ocean Project»). Розслідування було присвячене тому, як Китай використовує риболовецький флот у військових і політичних цілях. Китайські фірми володіють або орендують рибні термінали в 95 іноземних портах, мають 2700 рибальських суден далекого плавання (це без врахування суден в спірних

водах сусідніх країн). Дослідження відкритих даних і супутникових знімків показують, що китайський риболовецький флот насправді може сягати 6000 суден. Це при тому, що США та ЄС налічують менше 300 рибальських суден далекого плавання. Цей, цивільний за призначенням, флот часто має військове використання.

КНР не дотримується міжнародних законів, китайський риболовецький флот найбільше порушує заборони щодо незаконного вилову риби і доводить певні види до вимирання, на суднах процвітає торгівля людьми, боргова кабала, насильство, злочинна недбалість і смерть, як зазначив виконавчий директор Фонду екологічної справедливості Стів Трент. І це підтримується КПК, тому очікувати від влади Китаю сповідування гуманізму і чесності неможливо.

Китайський флот значно розширив міжнародний вплив уряду КНР. Багато портів збудовано в рамках ініціативи ОПОШ у Південній Америці, в Африці на південь від Сахари та у Південній Азії. Ці порти дають можливість Китаю ухилятися від сплати податків і уникати втручання інспекторів.

Військові експерти стверджують, що КНР використовує риболовецький флот для стеження. Порти використовують цифрову логістичну платформу під назвою Logink, яка дає можливість відстежити переміщення кораблів і товарів, а відповідно і американських військових вантажів.

Китай також просуває свій флот у спірні води, щоб з часом встановити там певний суверенний контроль. Згідно з дослідженнями Центру стратегічних і міжнародних досліджень, китайський уряд платить власникам деяких з цих суден 4500 дол. США на день за те, щоб вони залишалися в спірних районах протягом більшої частини року, імітуючи вилов риби. Минулого року, згідно з супутниковими даними, кілька десятків суден незаконно ловили рибу у водах Тайваню, а в спірних водах Південно-Китайського моря перебувало двісті суден. Ці судна також здійснюють операції в «сірій зоні», супроводжують китайські нафтогазові судна, доставляють вантажі і перешкоджають іноземним суднам, примушуючи їх покинути певний район.

Наприклад, в грудні 2018 року Філіппіни ремонтували злітно-посадкову смугу та будували пляжний пандус на острові Тіту, який є спірною територією між Філіппінами і Китаєм. Понад дев'яносто китайських суден зосередилися вздовж узбережжя, щоб стримати будівництво. У 2019 році китайське судно протаранило і потопило філіппінський човен, який стояв на якорі. Старший науковий співробітник CSIS Грег Полінг наголосив, що отримання права власності на спірні води є частиною того ж проекту, що і встановлення контролю над Тайванем. Мета рибальських суден - повернути «втрачену територію». Китай щорічно виділяє на розвиток рибальського флоту субсидій у розмірі 7 млрд. дол. США. Китайський старший полковник у відставці Джоу Бо сказав, що подібні зіткнення можуть призвести до війни між США і Китаєм.

Висновок.

Сіноколоніалізм – явище XXI століття, що стало можливим на тлі деградації західної цивілізації, її нехтуванням традиційними цінностями, втраті її привабливості для країн третього світу із-за важкого колоніального та не менш складного постколоніального минулого. Китай, по мірі свого бурхливого економічного розвитку, набував усе більшої привабливості як для бідних країн, так і для достатньо розвинених. Однак, чимало з них втрапили в «китайську пастку».

Наведені в огляді конкретні випадки з цілою низкою країн є переконливими свідченнями небезпек, які чекають на уряди держав, що прагнуть отримати китайські гроші «без умов» замість західних грошей чи міжнародних фінансових організацій, які супроводжують це відповідними умовами реформ, прозорості використання та підзвітності. «Дешеві» й «безумовні» китайські гроші потім дорого коштують і державам, і суспільствам, які змушені десятиліттями розплачуватись за «китайські спокуси».

Автори огляду вважають, що краще вчитися на чужих помилках, аніж робити свої. Тим більше, коли вже є й відповідний український досвід негативу від «стратегічного партнерства» з авторитарним режимом КПК, що узурпувала владу в Китаї, про що йшлося в I частині огляду.

**Вікно в Азію. Спеціальний випуск. Частина II
«Китай: поступ хижака. Сіноколоніалізм»**

**Китаєзнавча група
Центру «Стратегія XXI»**

Липень 2024 р.